

Innsyn: Utgitt av Fjellhaug Skoler, Sinsenveien 15, N-0572 Oslo.
Tlf 23 23 24 00. Telefaks 23 23 24 10. Bankgiro: 8220.02.90549

Redaktør: Dagfinn Solheim, dsolheim@nlm.no
Redaksjonsråd: Unndis Bergås, Gunnar Oseng og Jan Ove Selstø
Sekretær: Gro Krogedal Lindefjeld

Kvinnelige misjonærer

Unndis Bergås (leder)	Kvinnelige misjonærer i NLM
Osvald Hindenes	Enslige kvinnelige misjonærer
Egil Grandhagen	Teltmakerkursene og kvinnene
Marit Andersen	Min arbeidssituasjon
Aud Jorunn Ege Espeland	Mine erfaringer frå mitt liv i Tanzania
Maiken Buchholz	Hva gjør en misjonærkone?
Torbjörg Torp Nilssen	Kvinneres stemmebruk
Kjersti Olimb Salte	Erfaringer fra Taiwan
Mette Goa Hugdal	De gifte sin arbeidssituasjon
Kristin Norseth	I begynnelsen: NLM og kvinners stemmerett
Liv Bakke	Tema: kvinnelige misjonærer
Alemu Shetta	Is there a need for female missionaries in Ethiopia?
Kari Opperud	Noen tanker om etterutdanning for misjonærer

Bokanmeldelser

Kvinnelege misjonærer i NLM

Av Unndis Bergås

Heilt frå starten har kvinnene spelt ei viktig rolle i NLM. Det var kvinner som tok initiativ til å grunnleggja organisasjonen for å driva misjon i Kina. Mellom dei første misjonærane var det kvinner, både gifte og ugifte.

Dei kvinnelege misjonærane har gjort ein stor og viktig innsats på misjonsfeltet, både fordi dei har vore mange og dyktige og til dels nettopp fordi dei er kvinner. Når det gjeld ektepar, var det tradisjonelt mennene som blei plasserte i oppgåver på feltet. Konene deira følgde med, tok vare på heim og born og gjekk inn i behov og oppgåver som var aktuelle. Dei har tatt ein stor del av arbeidet og påkjenninga med pakking og flytting av både ting og familie, og med å få heimen til å fungera etter kvart oppbrot. Denne ordninga har kravd ein enorm fleksibilitet av dei gifte kvinnelege misjonærane. Samtidig har den gjeve dei ein viss grad av fridom til å tilpassa arbeidsmengde utanfor heimen til familiesituasjonen.

Dei einslege kvinnelege misjonærane har også hatt sine særlege utfordringar og privilegier. Dei har ofte hatt betre høve til å læra språk og til å bruka tid blant dei nasjonale enn sine gifte medsysstrar. Ofte har dei i endå større grad enn i Norge kunna bruka heile seg i misjonærtenesta, både i yrket sitt, som mødre i kyrkja og som vertinner i eigen heim. Fordi dei ikkje har born, har dei einslege kvinnelege misjonærane vore lettare å plassera geografisk på feltet, og dei har etter kvart stått for mykje av kontinuiteten. Dei er også rimelege i drift. (Mykje av dette kunne også seiast om einslege mannlege misjonærer, men i dette nummeret er det dei kvinnelege misjonærane som er tema)

I ein del situasjonar har dei kvinnelege misjonærane slite med uttryggleik på kva oppgåver dei som kvinner kunne gå inn i, anten på grunn av kulturen eller fordi misjonen var utydeleg eller inkonsekvent på dette området. Ein del av dei gjekk inn i evangeliserings- og opplæringsoppgåver som krov like mykje teologisk og missiologisk kunnskap som tenesta deira mannlege kolleger hadde. Men heilt til nyleg fekk dei berre eitt år på misjonsskulen.

Berre den korte skissa ovanfor inneheld mykje stoff til drøfting når det gjeld dei kvinnelege misjonærane sin situasjon. I tillegg kjem endringar som har skjedd dei seinare år. Fleire av dei gifte kvinnelege misjonærane gjev no uttrykk for at dei ikkje opplever seg tatt på alvor dersom ikkje dei også blir tatt med i planlegginga før utreise og blir plasserte i faste oppgåver. Samtidig møter fleire av desse misjonærane nye utfordringar i familien i og med at internatordninga er redusert, og mange misjonærborn blir undervist heime. Utviklinga har også gått i retning av at fleire og fleire erfarne misjonærektepar med vaksne born drar ut igjen. For første gong reiser desse kvinnelege misjonærane ut utan born. Kva ynskjer dei gifte kvinnene og korleis kan misjonen leggja til rette for dei i den nye situasjonen?

For dei einslege kvinnelege misjonærane har også situasjonen endra seg mykje. Fordi familiane no er på feltet færre periodar enn før pga. borna sin skulegang, blir dei einslege kvinnene ofte dei eldste og mest erfarne. Men i misjonsleiinga er det flest menn. Blir kvinnene høyrde av desse leiarane? I dei seinare år har det vore stor nedgang i søknad frå einslege kvinner. Ein av konsekvensane er at det blir færre og færre einslege kvinner på feltet og dermed mindre fellesskap for dei. Fleire spørsmål reiser seg. Kva er viktig for at dei einslege kvinnene kan halda ut i tenesta i denne situasjonen? Kva er årsakene til nedgangen i

einslege søkjarar? Korleis er behova for einslege kvinner på misjonsfelta i vår tid d  mykje av arbeidet er nasjonalisert?

Kvinnene har gjort ein enorm innsats på misjonsfelta til NLM. Korleis er behova på felta og korleis opplever kvinnene sin situasjon i ein ny tidsepoke? Kva kan og bør misjonen gjera for at kvinnene kan få blomstra og bruka sine ressursar konstruktivt i tenesta? Slike spørsmål er det dette nummeret av Innsyn fokuserer på.

Enslige kvinnelige misjonærer i NLM

Av Osvald Hindenes

Antall enslige, kvinnelige misjonærer i NLM har gått ned!

Dette utsagnet har på en måte blitt opplest og vedtatt. Og en spør hvorfor det er slik? Har behovene ute endret seg?

Følgende statistikk finner vi ved å ta for oss NLMs årbøker fra 1950 og fram til 2001:

Statistikk vedrørende ugifte kvinnelige misjonærer:

�r	Antall		%	Stillinger		%
	ugf.kv m / totalt misj			ugf kv m / totalt stillinger		
1950	21	70	30%	21	48	44%
1970	66	204	32%	66	137	48%
1990	78	298	26%	78	188	41%
2001	47	194	24%	47	120	39%

Dette gjelder kun NLM misjonærer – ikke fra samarbeidende misjoner.

Antall ugifte kvinnelige misjonærer er økt med 124% fra 1950 til 2001.

Bruker vi 1970 som utgangspunkt blir det en reduksjon på 40%.

Her blir bildet med en gang mer avbalansert. Nedgangen er på ingen måte dramatisk. La oss likevel se litt på endringene ute på feltene.

Enslige, kvinnelige misjonærer ble tidligere kalt til bl.a. følgende stillinger:

- Rektorer ved barne- og ungdomsskoler
- Lærere ved lærerskole og videregående skole
- Klinikkestyrere ved et stort antall klinikker
- Avdelingsledere ved flere sykehus
- Ledere for kvinnearbeid i et distrikt, en synode eller på kirkeplan
- Ledere for s ndagsskolearbeid på synode- og kirkeplan
- Lærere ved bibelskoler og seminarer
- Menighetsarbeidere og studentarbeidere

Mye har forandret seg, og det henger i stor grad sammen med at arbeidet på flere av feltene der NLM er i dag er kommet inn i en annen fase enn tidligere. Lokale, selvstendige kirker er

etablerte. De lokale kirkene har fått fram dyktige medarbeidere av sine egne. Landet har fått bedre utbygget undervisningssystem og stadig flere nasjonale står klare til å gå inn i oppgavene.

- Skoler og klinikker er nasjonaliserte.
- Nasjonale sykepleiere har overtatt omsorgssykepleierens funksjon.
- Kvinnearbeid og søndagsskolearbeid drives av lokale ledere.
- Bibelskoler og seminarer har vært i endring.

Av utfordringer med hensyn til enslige kvinners tjeneste som misjonærer i dag vil jeg nevne følgende:

- Både i helsearbeidet og i skolearbeidet er det i dag mest bruk for fagpersoner som kan gå inn som rådgivere og drive overføring av pedagogisk og annen faglig innsikt.
- Diskusjonen hos oss om hva kvinner kan brukes til i menighetsbyggende arbeid skaper lett usikkerhet og mismot.
- Mange blir bare en kort periode ute og dette gir inntrykk av at misjonærtjenesten er for vanskelig for de fleste.

Hva kan vi utfordre enslige kvinner til i dag i ytremisjonsarbeidet? Realiteten er at vi fortsatt har nesten de samme utfordringene som tidligere.

Der er behov for

- kvinner i menighetsbyggende arbeid som veiledere, sjelesørgere, forkynnere og bibellærere, bibeloversettere og litteraturarbeidere,
- innen helsearbeid som sykepleiere og leger,
- i skolearbeid der de kan overføre pedagogisk innsikt og rådgivning,
- som barnevernspedagoger,
- som lærere og veiledere i videregående og til førskolelærerutdanning,
- som sjelesørgere og teltmakere,
- innen administrasjon og regnskap og
- innen ulike bistandsfaglige oppgaver.

I festlig lag og i gode takketaler understreker vi at de enslige, kvinnelige misjonærene ofte har vært de som skapte kontinuitet og stabilitet på feltene. Dette er en realitet og ikke bare gode ord i festtaler. De kvinnelige misjonærene er som oftest gode relasjonsbyggere og de er dyktige som "disippeltrenere".

Mange kvinner føler fortsatt på usikkerhet med hensyn til hva de kan gjøre i våre sammenhenger. Vi trenger å synliggjøre at det kun er et fåtall stillinger der en pga tjenestedelingsprinsippet kun tilsetter menn. Til alle andre stillinger vil vi utfordre kvinner på lik linje med menn. Vi tror det er viktig med gode rollemodeller, og vi trenger derfor å ha kvinnelige lærere ved bibelskolene våre og misjonshøyskolen og i forkynnerflokkene.

Vi har satset mye på å legge til rette for barnefamilier, og vi tror det er riktig å hevde at dette til en viss grad har gått en del på bekostning av de enslige, kvinnelige misjonærene. Også til videregående studier, nødvendige doktorgrader og utfordringer til å holde viktige, strategiske foredrag, er det gjerne mennene i våre sammenhenger som er blitt utfordret. Vil vi gi kvinnene gode rollemodeller, trenger vi å endre også dette.

Det virker overveldende når en i dag helst har bruk for ferdige rådgivere ute på feltene. Det er klart at den unge, nye misjonærene, enten vedkommende er kvinne eller mann, vil ikke kunne

være rådgiver fra dag en. Vårt ansvar blir å legge til rette for at de nye utsendingene kan fostres gjennom oppgavene til gradvis å bli de rådgiverne som samarbeidskirkene trenger.

Uansett stilling, kjønn og sivil stand er det viktig at den enkelte utsending er seg bevisst at hun/han først og fremst er en evangeliefremidler i ord og gjerning!

Teltmakerkursene og kvinnene

Av Egil Grandhagen

Høsten 2002 ble det startet et nytt desentralisert studietilbud for teltmakere i Bergen og Oslo. Fra kommende høst blir tilbudet utvidet med en ny gruppe i Stavanger. Tilbudet er rettet mot studenter og yrkesaktive med tanke på å gi undervisning som kan forberede dem på tjenesten i land som er lukket for tradisjonell misjonsvirksomhet. Kursene omfatter 3 fagområder. *Bibel og katekisme* gir en gjennomgang av viktige tekstavsnitt i GT og NT. I katekismedelen er målsettingen at studentene skal få en bakgrunn for å undervise nye kristne i en annen kultur i troens sannheter, med tanke på dåp.

I faget *tverrkulturell kommunikasjon* har vi et utmerket samarbeid med Mediehøgskolen, Gimlekollen, som har eksamensrett i dette faget. Våre studenter får 30 studiepoeng etter fullført eksamen. Faget *misjonær og teltmaker* gir undervisning i en del praktiske forhold ved misjonærtjenesten, selvbilde, konfliktløsning etc. Dessuten er spørsmål som menighetsplanting og samarbeid med nasjonale kirker berørt. En viktig del av denne undervisningen skjer ved aktive teltmakere som deler sine erfaringer.

Kurset har 10 timer obligatorisk veiledning innlagt, samt noe tverrkulturell praksis. Det hele avsluttes med 4-5 ukers studietur til et land som er stengt for tradisjonell misjonsvirksomhet.

Kurset går over fire semestre med kveldsundervisning ca. én kveld hver 14. dag. Det er dessuten én obligatorisk weekend innlagt hvert semester.

Det var 40 studenter som startet på kurset i september 2002. 27 av disse var kvinner. 10 av disse har /holder på med utdanning innen helse og ernæring. 6 utdanner seg med sikte på/arbeider innenfor læreryrket. De øvrige har ulike andre fag fra universitet eller høgskole. Med ett unntak er alle mellom 20 og 30 år.

Det er stor grad av motivasjon blant denne gruppen, og mange synes å planlegge med sikte på misjonærtjeneste som teltmakere.

Min arbeidssituasjon

(les: hvordan min min arbeidssituasjon utviklet seg, forandret seg og hvordan den i ulike etapper ble).

Av Marit Andersen

Jeg har hatt min tjeneste i evangelisk/menighetsbyggende arbeid i ICEL (den kristne evangelisk lutherske kirke) i Potosi, Bolivia fra avsluttet språkskolestudium september -98 til mars -02. Det var min første periode og jeg var alene norsk ca.halvparten av tiden i Potosi.

Jeg synes ikke det er så lett å gi en beskrivelse av min arbeidssituasjon i Bolivia. Mange ganger når folk har spurt meg i ettertid; ”Ja, hva har du gjort i Bolivia”, så har jeg svart: ”Jeg er litt sånn ”hummer og kanari- misjonær” eller jeg har rett og slett sagt; ” Jeg har fortalt om Jesus”. Da kan de bli litt flau. ”Ja, selvsagt, men hvilken stilling har du hatt?”. Spørsmålet er ikke dumt. Jeg er ikke sykepleier, lærer, prest, pastor, diakon eller lignende. Selv om oppgavene mine innbefatter mange av oppgavene til de ovennevnte stillingene er det ikke min tjeneste eksplisitt.

Jeg vil i all korthet prøve å gi en oversikt og beskrivelse av min arbeidssituasjon i Bolivia. Det vil jeg gjøre med utgangspunkt i tre følgende punkter:

- 1.Forventninger og tanker før utreise
- 2.Plassering/Oppstart
- 3.Famling og bevisstgjøring

1. Forventninger og tanker før utreise

Jeg brukte mye energi og lang tid på det jeg tror var et kall fra Gud til å bli misjonær. Men i ettertid må jeg innrømme at jeg brukte forbausende lite energi på hva en slik tjeneste konkret skulle innebære. Det sier seg selv at en eventuell tjeneste i et eller annet land i verden en gang i fremtiden nødvendigvis må bli diffus. Et slikt perspektiv skaper i seg selv usikkerhet med henhold til arbeidsoppgaver. I tillegg hadde jeg lite erfaring og trygghet på ulike tjenester inn i en kristen forsamling.

Selv etter at jeg begynte på misjonsskolen hadde jeg lite å forholde meg til. Mine arbeidsoppgaver ble snevret inn til :evangelisk/menighetsbyggende arbeid (hvis det i det hele tatt kan kalles en innsnevring). En slik arbeidsbetegnelse åpner opp for et hav av oppgaver. Like fullt måtte jeg mange ganger svare ”Vet ikke” når noen spurte hva jeg skulle gjøre. På en side skulle jeg ønske jeg selv, og kanskje også andre, var mer bevisste på konkrete oppgaver som venta på meg. I ettertid ser jeg allikevel at en alt for sterk oppfatning på forhånd ikke passer så godt inn i ei lita kirke med få definerte stillinger.

2. Plassering/oppstart

Jeg var den første misjonæren fra NLM som ble ansatt i den nasjonale lutherske kirken. Jeg tror mange som siden har vært igjennom den prosessen kan være enige om at man ikke helt forstår hva som skjer. De tre hovedaktørene er kirkas ledelse, misjonens ledelse og misjonæren. For å gjøre en lang historie kort: Jeg ble ansatt i Potosi distrikt med en stillingsinstruks som var tredelt: Menighetsarbeid inn mot Villa Fatima(foreløpig var det en prekeplass med ulike aktiviteter), utreisehelger på landsbygda og noe inn mot distriktet.

Jeg vil nevne noen momenter som gjør at jeg må beskrive min arbeidssituasjon de første 11/2- 2 årene med famling, usikkerhet og lite målrettethet.

1. Jeg var ny, uerfaren, i en annen kultur, skulle snakke et annet språk, bli kjent med nye osv.osv.
2. Jeg mener kirkestrukturen var den største utfordringen (og kanskje hindringen?) for å finne gode, tjenelige oppgaver. Den nasjonale kirka i Bolivia er delt inn i fem distrikt. Statuttene sier at det minimum skal være fem organiserte menigheter for å danne et distrikt. Min oppfatning er at et slikt distrikt fungerer etter sin hensikt først når distriktet får en 8-10 organiserte menigheter. I vårt tilfelle hadde Potosi fått dispensasjon fra reglene og de hadde kun 3 organiserte menigheter. To menigheter på landsbygda og hovedmenigheten i Potosi by. I tillegg var det 3 "prekeplasser" i Potosi by, deriblandt Villa Fatima. Resultatet var at alle ansatte i Potosi distrikt hadde hovedmenigheten som sin menighet, unntatt to små stillinger på landsbygda. I praksis førte det til at evangelist N.N på prekeplass X satt i distriktsstyre + kirkestyre i hovedmenigheten. Det var et alt for stort organisatorisk apparat til altfor få personer. For min egen del førte det til at jeg i løpet av kort tid ble valgt inn i styre for hovedmenigheten, jeg ble valgt inn i styre for distriktet, det ble forventet at medlemmene i styre deltok på de ulike samlingene, i tillegg skulle jeg selvsagt prøve å oppfylle min egen arbeidsinstruks. Jeg fikk en sterk følelse av at jeg sammen med stort sett de andre ansatte "holdt i gang" aktiviteter. Det var skapt et aktivitetsnivå som etter min menig ikke hadde mye mål og mening. Arbeidet var også svært møte og aktivitetsfokuseret. Noe som illustreres godt ved hvordan distriktsstyre en gang definerte arbeidstid. En barneklubb eller ungdomsklubb ble regnet til 2 timer. Litt tid ble satt også til forberedelse. Et ukentlig bibelstudium i distriktets regi ble også regnet med. En person i 100 % stilling hadde ikke mulighet til å oppfylle jobben etter slike kriterier. Og de ansatte i 50 % prøvde heseblesende å delta på nok møter. Uten at jeg helt visste av det var jeg kommet inn i et dragsug der jeg deltok på ca. 30 møter pr. måned! Og på ca. halvparten var det jeg som hadde ansvar for tale/andakt. Der var selvsagt andre oppgaver, men det ble liksom ikke regnet med. Var det dette som var menighetsbyggende arbeid?

3. Famling og bevisstgjøring

Jeg forstod at noe var gale, men hvordan komme ut av den vonde sirkelen? Jeg måtte ta skjeen i egen hånd og rett og slett nydefinere min oppgave. Det gjorde jeg ganske radikalt ved å si at min hovedoppgave fra nå av var Villa Fatima. Aktivitetsnivået slik det ble oppfattet var kvinneklubb, barneklubb, ungdomsklubb og planlegging av søndagsmøte i nytt kirkebygg(rom) i løpet av ½ års tid. I forhold til ovennevnte distriktsstyres definisjon av arbeidstid ville dette tilsi ca. 7 timers arbeid pr.uke. Jeg måtte bevise for meg selv og andre at det gikk an å tenke annerledes om menighetsbyggende arbeid.

I kortform vil det si:

Planer

*Visjoner: Hva vil vi? Skal dette bli en selvstendig menighet? Hvor raskt skal vi ev. satse på at det kan skje?

*Planlegging: Møteplaner, arbeidsplaner, arbeidsfordeling, skriftlig utforma planer for kort, mellom og lang sikt.

*Bevisstgjøring av meg selv og andre på mål som vi ville nå. Pastoren i 50% var i tillegg distriktsleder og aktiv i hovedmenigheten. Han og hans familie konsentrerte også etter hvert

sin stilling og energi mot arbeidet i Villa Fatima. En del av ungdommen var også aktive begge plasser. Vi måtte prøve å få en felles visjon: vår forsamling.

Undervisning

Utenom forkynnelsen på møtene prøvde vi å konsentrere oss om noen hovedpunkt.

*Medlemskurs

*Sende ungdommer på bibelskolekurs i Sucre på bibelskolen

*Bibelskolekurs i Potosi til enkeltelever som ville avansere litt fortere i bibelskolesystemet.

*Småkurs ang. økonomi, møteledelse, barnelederkurs etc.

Diakoni

*Besøktjeneste med alt det medførte av utfordringer med hensyn til helse-, samlivs- og voldsproblematikk. Jeg opplevde at dette var den tjenesten som tok mest tid etter hvert. Her opplevde jeg også at jeg kunne bidra med mer inn mot kvinnearbeid enn jeg kunne gjennom en tradisjonell kvinneforening.

Musikk

*Pastoren underviste to musikkgrupper og i tillegg var det flere ungdommer som jamt og trutt fikk opplæring i gitar, charango og ulike blåseinstrument.

Delegering/overgivelse av ansvar

Forsamlingen tok litt form og det ble noen medlemmer. Ungdommene hadde gått på kurs på bibelskolen, og vi begynte vi så smått å gi oppgaver til ulike personer. Vitnesbyrd, møteledelse, ledere i barne- og ungdomsgruppe, praktiske oppgaver, vask og lignende var oppgaver de ble satt til. Her ble igjen problemstillingen aktuell: Prøver vi å finne folk som kan "dekke inn" de ulike oppgaven vi etter hvert får ,eller leter vi etter nådegaver?

I tillegg var jeg altså litt knyttet opp til distriktets arrangement, noe utreise på landsbygda og litt undervisning på bibelskolen i Sucre.

Avslutning

Jeg lærte av denne prosessen at for mitt vedkommende og min arbeidssituasjon sin del så ble "veien til mens jeg gikk". Jeg vet ikke om det kunne være annerledes. Jeg hadde selv lite erfaring fra en lignende tjeneste i Norge. Ja, jeg hadde jo heller ikke noen rollemodeller eller stillinger jeg kunne sammenligne meg med fra den tradisjonen jeg er vokst opp med i Norge. Den tjenesten jeg har hatt i Boliva kan kanskje best sammenlignes med en menighetsarbeider i Frikirken?

Jeg opplevde i alle fall at det nye perspektivet på arbeidssituasjonen ikke utgjorde 7 timer pr. uke som det av distriktets styre kunne se ut som.. Å oppfylle alle mål og ønsker var helt umulig.

Man bør vel spørre seg om det er grep man kan gjøre for å forberede seg bedre og være bevisst på hva man vil og skal, og på den måten lette innkjøringsperioden og hele arbeidssituasjonen og tjenesten.

Mine erfaringer frå mitt liv i Tanzania.

av Aud Jorunn Ege Espeland

Kva gjer kvinnelege misjonærer i dag?

Kva gjorde eg – mine erfaringer.

Eg har vore i Tanzania i to periodar, frå jan. 94 til sommaren 97, og frå hausten 99 til sommaren 2001. Det er to ulike periodar fordi familiesituasjonen endra seg, og det pregar mine erfaringer.

Då eg kom ut første gong hadde me ein gutt på 31/2 år og ein på 6 mnd. Me starta vårt nye liv med å lære swahili og me fekk orientering om land og folk. Me budde på to rom, fekk mat ferdig tillaga og åt saman med andre misjonærer som skulle arbeide i den lutherske kyrkja. Me hadde berre ansvar for å vaske kleda og tøybleiene som ikkje turka før dei hadde hunge så lenge at dei lukta surt!! Barna var i barnehagen på området, medan mor og far skulle knekka språkkoden i det nye landet. Språket var viktig for det arbeidet eg skulle gjera i Tanzania og ikkje minst for trivselen. Eg lærte begynnelsen av eit språk og vart orientert likt og ulikt mellom anna om hønsehald. Men eg lærte og mykje av å bu tett i tett med menneske frå andre land som og var komne til Tanzania for å arbeide i den lutherske kyrkja. Eg trudde då eg reiste til Tanzania at dei fleste var komne der for å driva hjelpearbeid og for å fortelja om Jesus gjennom dagleglivet eller for å arbeida med forkynning og opplæring. Men nei, her var det mange ulike syn og levemåtar. Til dømes var det misjonærer som ikkje kunne forstå at det var nødvendig å forkynne for muslimar, dei trudde jo på den same Gud som oss.

Ei anna ny erfaring var å møte byråkratiet. Å få arbeids- og opphaldsløyve var ikkje noko lett sak. Det tok lang tid og mange telefonar før det vart ordna. Mens me var på språkskulen fekk eg og spørsmål om eg var interessert i å arbeida på sjukepleiarskulen på Haydom. Etter å ha tenkt og diskutert litt, så sa eg ja. Eg såg føre meg at registreringa ville ta si tid, men det gjekk gjennom på rekordtid. Før me var komne til Haydom etter språkskole og ferie, så hadde eg blitt registrert som praksisveileadar.

Me kom til Haydom i juli, og eg starta å arbeida i september. Eg arbeide tre dagar i veka. Eg underviste litt i grunnleggjande sjukepleie og var med studentane i praksis. Det var ei utfordring både språkleg – undervisninga var på engelsk – og menneskleg. Eg vart kjend med studentane, dei ansette på skulen og på avdelingane på sjukehuset. Eg vart fort kjent i miljøet. Pasientane henvendte seg fort til eit kvit fjes, dei trudde eg hadde noko eg skulle ha sagt i sjukehussystemet. Det hadde eg jo ikkje formelt sett, men eg kunne bringa det vidare til sjefen på avdelinga eller heim til mannen som var lege på sjukehuset.

Å ansetta hushjelpe var ei heilt ny erfaring. Før eg kom til Haydom hadde eg berre hatt passejenter og barnevakter. Nå trong eg hjelp til både barnepass, husvask, klesvask, matlaging og ikkje minst brødbaking. Alt dette måtte fungera dersom eg skulle arbeida utanom heimen. Då me hadde vore ei 2-3 dagar og var midt i oppakkinga så byrja straumen av arbeidssøkjande, med og utan anbefalingsbrev. Då var det godt å ha erfarne medmisjonærer å spørje til råds. Eg måtte bestemme meg for kven eg hadde mest tru for sjølv å ansette og avvise dei andre på ein god måte, helst utan å såre nokon. Det var vanskeleg, og nå merka eg at swahilien min hadde store hol.

Eg fann fort ut at berre ei hushjelp var for lite, spesielt når eg skulle byrja å arbeida. Eg trong ei som kunne vera saman med borna. Det var viktig at hushjelpene kunne arbeida i lag, fordele arbeidet seg i mellom på utan å bli uvenner.

På Haydom var det mange gjester innom, i byrjinga tok det og på kreftene, spesielt sidan vareutvalget der me budde var begrensa. Difor skreiv me handlelister og sende med andre, eller handla for andre når me skulle til Arusha som var ei dagsreis borte. Det var heilt nytt for meg. Det var viktig å vera fleksibel og samstundes kunne seie nei når listene vart for lange og tida for kort.

Det kristne livet, korleis var det? Eg har allerede nemd at språket ikkje strakk til. Eg merka det mest i kyrkja. Det var vanskeleg å få noko frå både tale og song, spesielt i byrjinga både pga språket og barna som ikkje satt like fint som dei tanzanianske. Eg gjekk mest for syns skuld. Det var og kjekt å sjå at det var mange folk og mykje flott korsang.

Torsdagsmøtene for misjonæranne på stasjonen var nok ein viktigare matstasjon for min del på tross av at fellesspråket var engelsk. Medan borna var små hadde me barnevakt. Då dei vart større ville dei og vera med sjølv om det føregjekk på engelsk, det var jo og god mat og brus.

I 11 – tida var det te, skjever, syltetøy og andakt på swahili. Då åt hushjelpene, borna og eg i lag. Det var ofte besøk innom, naboar og folk frå landsbyen, eller folk som var på helsestasjonen med borna sine. Då las hushjelpa ein andakt. Me brukte ofte eit lite hefte av Jon Jøssang; ”Mifano” som tyder eksempel. Hushjelpa tolka til stammespråket Iraq dersom nokon hadde problem med å forstå swahili. Eg følte meg av og til som gjest i eige hus sidan eg ikkje forstår Iraq, Eg var gjest i eit framandt land, men å vera gjest i eige hus, det var ikkje lett!!!!

Eg fekk og oppleve å vera fødekvinne på Haydom, me fekk ei dotter i første perioden og ei til i andre. Begge vart fødde på sjukehuset. Eg var litt VIP med eige medbrakt tøy til seng og born, nye hanskar og sprøyter. Alt gjekk greitt, men eg savna blomane på nattbordet. I det området me budde var det å få fred og ro ved sjukdom og fødsel eit ukjent begrep. Det som held ein oppe er å få besøk, ein skal ikkje vera åleine. I vår kultur er det viktig å få fred og ro, kvila og samla krefter. Litt blanding er kanskje det beste. Uansett så er det kjekt når folk viser omsorg og bryr seg, og det gjorde menneska på Haydom.

Den raude ”melisjorda” var og eit lite sjokk. Alt var skittent, slik føltes det. Ei barnehånd på eit lyst skjørt eller bluse og det var ingen som ville tru at den var rein då eg gjekk til kyrkja. Mange turka av kyrkjebenken med eit reint lommeplagg før dei sette seg, men eg lærte det aldri. Eg lærte å kle meg annleis med mange fargar eller litt mørkare. Då var den raude jorda skjult heilt til vaskevatnet vart raudt.

Håndvask var eit nødvendig rituale både før og etter måltid. Du vart aldri bedt på mat før du hadde vaska hendene, eller i alle fall den høgre handa som skulle brukast til å eta med. Å vera gjest var ein flott opplevelse med litt bismak. Kor langt har vertskapet (kvinna) gått for å henta vatn og kanskje har dei varma det og, og då måtte dei ut og sank ved. Så satt eg der med litt vondt samvet over all forskjellen. Maten smaka godt og risen lukta ris, ein måtte berre tyggja litt forsiktig for det kunne vera kvite steinar i risen.

Barneoppdragelse i ein annan kultur er og utfordrande, spesielt sidan me skal til Norge at. Kva vil jamaldrande og spesielt foreldra deira seia når dei ser barna våre et med hendene, dei

lukkar ikkje munnen, legg bein og restar på duken og rapar når måltidet er over. Når eg sa at dei vil le av dykk i Norge, ja så prella det av som vatn på gåsa. Å sitje fint på gudstjeneste, å ikkje bryta inn i vaksne samtaler, å vera meir eller mindre usynlege når det var gjestar – ja der var det ei innlagt norsk sperre, så der vart dei ikkje som borna rundt seg.

Å vera lærar var mine eigne born var og ei ny erfaring. Opplegget frå den norske skulen var bra, og me ville det sjølv for då slapp me å senda dei 60 mil bort for å gå på skule. I kvardagen så vart både mor og barn leie. Eg hadde ikkje den respekten som ein framand lærer ville hatt. Det var mange hol i mor sin pedagogikk og kreativiteten var ikkje stor nok. Erfaringane frå 5 1/2 år i Tanzania er mange. Mykje er nok gløymt eller fortrent, men noko sit igjen. Ein viktig ting som eg lærte var den tilliten og tiltrua som menneska rundt meg hadde til Gud. Gud var med i kvardagen. Dei ba om alt, helse, regn, alle turar vart lagt i Guds hand, alle operasjonar vart lagt i Guds hand. Me hadde reist frå de fleste sikkerhetsnetta i Norge og i Tanzania var det få måtar å sikra seg på. Men Gud var ein realitet i kvardagen. Det dei ofte sa var at hvis Gud vil så vil me og alt er Gud sitt arbeid. Eg har sett og opplevd mykje nytt – noko har eg lært. Å vera gjest og framand i ein ny kultur fører til forandringar. Eg har og forandra meg.

Hva gjør en misjonærkone?

Av Meiken Buchholz

Jeg tar det som kompliment at redaksjonen antar at jeg som misjonærkone kan fylle hele to-tre sider med det jeg gjør! Men jeg innskrenker meg på å nevne at Armin og jeg sammen med våre to barn har vært på Taiwan i nesten ti år. Hele tiden har vi vært plassert ved China Lutheran Seminary, hvor jeg underviser som timelærer. På fritida i helgene hjelper vi til i samarbeidskirkas menigheter, for min del har det hovedsakelig vært med i barne- og ungevoksne-arbeid.

Resten av mine to-tre sider vil jeg heller bruke for å legge fram noen faktorer som preger mitt liv som misjonærkone. Samtidig kommer jeg nok til å helle ut litt av det som jeg har på hjerte når det gjelder misjonærkone-tematikk. Det jeg skriver kommer nok til å være subjektiv og tilspisset. Jeg fant tre enkle teser for å sortere tankene mine:

1) Som misjonærkone gjør jeg det som må gjøres

Realiteten innhenter også den største idealisten. Som misjonærkone er jeg predestinert til å gjøre det som ingen føler seg kallet til. Mye av min tid går nok med til husmorjobben. Her på øya er det ikke vanlig med hushjelp. Samtidig er noen ting her mer tungvint enn hjemme. Men husmortilværelsen er en stor ressurs for å knytte kontakter i nærmiljøet. Akkurat fordi jeg er så sterkt bundet til hjemmet, tilbringer vi mye tid i nabolaget; husmødre er synlige for de ikke-kristne rundt seg. Vi bestemte oss for å flytte ut fra seminarområdet og til et vanlig nabolag for å utnytte denne ressursen.

En annen sak som opptar meg mer enn jeg hadde planlagt, er undervisning av barna. Det er sikkert noe som er sant for mange misjonærkoner: Oppfølging av nasjonal eller internasjonal skole, morsmålsundervisning eller hjemmeundervisning tar mye tid. Men samtidig er den kontakten som vi får gjennom den nasjonale skolen, noe av det beste som vi som misjonærfamilie opplever.

Ellers må det gjøres mange ting som følger med mannens oppgave: Oppvarte besøk, tar seg av mennesker, stille opp når det trengs praktisk hjelp. Jeg opplever det som en styrke og en berikelse for ekteskapet at jeg er såpass mye engasjert i Armins oppgaver.

Samtidig er Armin mye borte. Jeg har måttet lære meg å være selvstendig i nye omgivelser. Til slutt nevner jeg administrasjonsoppgaver: Papirarbeid til inn- og utland; og å være med og fylle opp i styrer og komiteer både i misjonen og kirken.

På denne bakgrunnen kan altfor idealistiske forventninger om misjonærhverdagen eller om familielivet føre til frustrasjoner. Jeg ønsker å ha en positiv holdning til disse meget vanlige oppgavene. Det må da vel være et privilegium være fri til å avlaste andre og å være et medmenneske?

2) Som misjonærkone gjør jeg det jeg føler jeg kan

Det som er positiv med å være misjonærkone, er den store friheten med å finne seg en egen oppgave utenom det "som må gjøres". Armin er plassert ved et teologisk seminar og må undervise det som skolen planlegger ham. Jeg derimot, kan velge hva og hvor mye jeg ønsker å undervise. Når vi hjelper til i menigheten, gjelder det samme: Armin får en liste med hva og hvor kirken vil bruke ham. Jeg kan velge og gjøre det som jeg synes er meningsfylt. Jeg er fri til å gjøre det som tilsvarer mine evner og interesser.

Men denne friheten innebærer også noen problemer: Hvis en misjonærkone føler at hun ikke kan overta en egen oppgave, kommer ingen til å "tvinge" henne. Men det er jo gjennom utfordringer at en vokser! Armin ble av feltstyret og seminaret kastet inn i oppgaver han kanskje ikke hadde våget å velge selv. Jeg måtte kaste meg selv i det kalde vannet om jeg ville lære å svømme. Jeg takker min mann og alle andre som ga meg en spark i baken. Hvis jeg ikke hadde prøvd meg, hadde jeg heller ikke hatt noen sjanse til å oppdage hva jeg kan og heller ikke til å lære noe nytt.

Dette problemet blir forsterket fordi det er ikke lenger medmisjonærer (feltstyret) som gir oss en oppgave innen menigheten, siden vi er underlagt nasjonal ledelse. En kan ikke forvente at de vet hvordan de kan utfordre misjonærkoner. "Hva i all verden skal jeg bruke deg til?", var kommentaren jeg fikk, da jeg for første gangen meldte som medhjelper for barneleiren. Av egen erfaring vet jeg at mange nasjonale medarbeidere kjenner lite til oss koner; derfor er de også usikre på hva de kan spørre oss om.

For meg var det til stort hjelp at jeg har en relevant utdanning og en formalkompetanse. Jeg takker den gode misjonslederen som anbefalte meg å slutte med medisinstudier og velge samme utdannelsen som min mann. Mange andre misjonærkoner er mye flinkere enn jeg, men de kan ikke bruke sin kompetanse når de er ute. Jeg håper at mange "misjonsstudentkoner" går på det 4-årige (og gjerne også det framtidig 5-årige) kurset på Fjellhaug. Poenget er ikke at alle blir "teologer", men at begge ektefeller kan utfolde seg på misjonsfeltet. Forresten: Det er aldri for sent for å lære noe nytt og nyttig. Formal kompetanse hjelper den nasjonale kirken til å vite hva de kan bruke en til. Men viktigst er det sikkert med praktisk erfaring og bekjentskap med nasjonale medarbeidere.

Jeg er overbevist om at en misjonærkone kan bli til stor velsignelse for andre også hvis hun holder seg storsett "bare" til oppgavene på hjemmefronten. Det venter mange viktige oppgaver utenom hjemmet, oppgaver som ikke krever en spesiell utdanning, bare viljen til å prøve seg. Men spørsmålet er om misjonærkona trives med det over lang tid. Kan hun med hele seg selv leve her på misjonsfeltet, på den plassen mannen hennes er plassert, eller må hun legge noen av sine sider og evner "på is" - og vente på Norgesoppholdet for å få utfolde disse?

"Kallet", mannens oppgave, kinesiske venner, alt dette kan holde meg på Taiwan. Men det som gjør at jeg virkelig trives her, det er oppgavene som utfordrer og utfyller meg.

3) Som misjonærkone gjør jeg det som jeg har språk til

Jeg tror ikke noen av NLMs misjonsfelt har satt opp forskjellig pensum for misjonærmenn og -koner. Men det virker som om det finnes en uskreven lov som sier "misjonærkoner klarer seg med mindre språk". De fleste liker ikke å pugge språk. Derfor er det ikke forbausende hvis vi misjonærkoner holder oss til denne uskrevne loven. Og dermed begrenses alt som en misjonærkone gjør!

Språket begrenser kontaktmulighetene. Begrenset språk betyr begrenset selvstendighet og dette betyr flere frustrasjoner og mer belastning for mannen. Den beste utdannelsen og de fineste evner er til ingen nytte hvis jeg ikke kan nok av språket. Som mange andre misjonærkoner reduserte også jeg intensiteten av språkstudiet for å føde og passe barn, og fordi Armins språkstudiet fikk prioritet. Men da Armin var ferdig men språkstudiet og måtte bruke hele tiden til arbeidet, var jeg fortsatt fri til å studere språk.

Selvsagt kan en klare seg med mindre. Men etter noen år føler du deg dumt, fordi du fortsatt snakker like gebrokkent som i den første tiden. Hvordan vil du vokse i dine relasjoner til nasjonale venner, vokse i forståelsen av livet rundt deg, vokse i din tjeneste i landet, hvis du ikke vokser i språket? Denne påminnelsen trengte og trenger jeg ofte. Den gjelder selvsagt ikke bare koner. Heldigvis er det aldri for sent for å utvide språkkunnskapen og -ferdighetene. Den beste språktreningen er en fast oppgave hvor jeg er nødt til å utvikle språket. Jeg vet ikke hvor mye mine studenter lærte i de første årene da jeg underviste dem i bibelfag. Men jeg selv lærte faktisk en god del kinesisk gjennom det. Under språkstudiet sa en gammel tysk misjonær til meg: "Dere misjonærkoner får like mye språkstudiet som deres menn og dere lærer minst like fort og godt. Men to-tre år etter språkstudiet kan dere ofte mindre enn før, fordi dere ikke bruker språket." Det utsagnet satt seg fast hos meg.

En kort fasit

Hvordan mitt liv som misjonærkone ser ut, står i nær sammenheng med hvorvidt jeg virkelig satser på tjenesten ute. Jo flere sider av meg jeg kan bruke i tjenesten, jo større rom har jeg for vekst og trivsel i "fremmed jord".

Kvinnens stemmebruk

Av Torbjørg Torp Nilssen

Unge kvinners opplevelse av sin egen situasjon i NLM

Det begynte med gutten vår, som på den tida var halvannet år. Han krabbet rundt i stua og nappet ut bøker fra bokhylla. Denne ettermiddagen var det NLMs årbok som fristet for gjennomgang. Han satte seg godt til rette i sofaen og begynte å bla. "Mann", sa han og pekte. Han bladde omhyggelig, slik bare ett-og-et-halvt-åringer gjør det. "Mann". Neste side. "Mann". Og det gjentok seg; "mann, mann, mann". Jeg var stolt av gutten vår, han evnet å skille ut mennesker fra andre objekter, og det var ingenting å utsette på merkelappen han gav dem heller. De var menn.

Våren denne episoden fant sted, tok jeg semesteremnet "Kjønn og samfunn" ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet i Oslo. Jeg var på leting etter materiale til en semesteroppgave, og gutten vår satte meg på et spor. NLMs årbok rommet nesten utelukkende bilder av menn. Samtidig er tradisjonen rundt kvinneforeninger sterk innenfor organisasjonen. Jeg vil dessuten anta at forsamlingene våre heller har en antallmessig overvekt av kvinner enn av menn, uten at jeg sitter med statistisk tallmateriale for hånden. Allikevel denne boka full av menn i synlige lederstillinger. Hvordan forholder unge kvinner seg til et eldre, mannlige

formelt lederskap? Reagerer de med å danne en slags motsats, et kvinnelig mer uformelt nettverk som forum for diskusjon og samvær?

Det var med disse spørsmålene i bakhodet jeg funderte på hvordan jeg kunne utsette problemstillingene for empirisk undersøkelse. Jeg var ikke ute etter å føre en teologisk argumentasjon, men snarere å forstå noe av unge kvinnenes *opplevelse* av sin egen situasjon. Hvordan kunne jeg få svar på det jeg lurte på? Jeg innså raskt at å foreta en spørreundersøkelse som omfattet alle innenfor kategorien ”ung kvinne med tilhørighet i NLM” var noe ambisiøst og dessuten umulig av praktiske årsaker. Jeg måtte velge meg ut noen jenter som jeg kunne ha lengre samtaler med. Valget falt på noen jenter jeg vil karakterisere som ledere/potensielle ledere innen organisasjonen (jeg omtaler jentene i så generelle termer for å ivareta deres anonymitet). Jeg var nysgjerrig på hvordan de oppfattet sin egen situasjon; om de anså seg selv for å være grensesprengende på noen som helst måte.

De nødvendige brev ble skrevet, og avtaler ble gjort for intervjuer enkeltvis og i grupper. Av hensyn til jentenes, informantenes, anonymitet, og i samsvar med hva de ble forespeilet på dette tidspunktet, vil jeg ikke framstille personer enkeltvis. Da synes jeg det er mer fruktbart å trekke fram *tendenser* der svar fra flere ser ut til å gå i samme retning og danne et mønster. For all del – de jeg snakket med var veldig forskjellige, og noen hadde også veldig ulike opplevelser av sin egen situasjon. Likevel ønsker jeg altså å trekke fram noen temaer som gikk igjen. Kanskje jentenes beskrivelser skaper gjenkjennelse også for andre?

I samtaler med jentene kom det fram at de ikke forholdt seg til et mannlig formelt lederskap ved å danne uformelle nettverk og grupper bestående av kvinner. Hvorfor skulle de gjøre det? Min første hypotese måtte med andre ord forkastes. Men hva var så jentene opptatt av? Jeg vil trekke fram tre hovedtemaer. Det første handler om kjønn og tjenstedeling som et ikke-tema, altså noe det ikke blir snakket om i særlig grad. Det andre punktet tar opp kjønnsroller og hvilke rollemodeller jentene forholder seg til. Til slutt vil jeg diskutere det som kanskje oppleves mest utfordrende fordi det bare er en diffus følelse av noe. Følelsen handler, slik jeg tolker det, om at organisasjonens prinsipp om tjenstedeling bærer med seg konsekvenser som det er vanskelig å finne ord for, men som oppleves høyst virkelige.

1 Kjønn og tjenstedeling som et ikke-tema

På spørsmål om i hvilken grad kjønn og tjenstedeling er et tema i organisasjonen, sier informantene samstemmig at dette er noe det ikke snakkes mye om. Noen trekker fram at de har inntrykk av at organisasjonen har et positivt syn på de kvinnelige medarbeiderne fordi de tilfører noe nytt, uten at denne ”tilførselen” er så enkel å konkretisere. Noen av jentene jeg snakket med så ikke noe behov for å reflektere rundt et kjønnsperspektiv i NLM. Andre var provoserte og reagerte negativt på tausheten omkring temaet: ”Det er greit å ikke utføre oppgaver med en lærefunksjon, men det er latterlig å ikke få kunnskap om det”. Kanskje mannlige ledere ikke problematiserer kjønn i frykt for at de yngre kvinnelige medarbeiderne skal føle det stigmatiserende? Kanskje er denne frykten også velfundert? Det kan ikke jeg svare på, men jeg spør meg om taushet er den beste strategien å velge overfor framtidige ledere når organisasjonen faktisk praktiserer en kjønnsbasert tjenstedeling. Et sentralt spørsmål her er hvem som har et ansvar for å sette temaet på dagsorden. Kan ikke jentene ta opp dette selv dersom de opplever det som problematisk? Det er jeg sikker på at de *kan*, men jeg er mindre sikker på om de *skal* det. Jeg savner en ”positiv” dialog i etterkant av at stemmerettsspørsmålet ble avgjort i 1997. De høye stemmene har stilnet, men det er kanskje nå vi trenger stemmer som snakker. Hva tenker organisasjonens ledelse om kvinner i lederstillinger i NLM? Hva er jentenes plass?

2 Kjønnroller og rollemodeller

Noen av informantene mener at kvinner i NLM generelt forbindes med huslige sysler på en litt "gammeldags" måte. Kakebaking og huslige sysler nevnes som eksempler på forventede arbeidsoppgaver. Jenter som uttrykker at de ikke ønsker å "stå på kjøkkenet" mener de har få kvinnelige forbilder. Informantene nevner flest menn som forbilder når det gjelder ledere som har betydd mye i ungdomstida. "Kanskje er menn simpelthen flinkere til lederoppgaver?", spør noen. Men også informantene kan tenke seg å være ledere i organisasjonen, som forkynnere, misjonærer eller i andre stillinger. Jentene jeg snakket med står slik jeg ser det i en spesiell posisjon. De er kvinnelige ledere uten synlige kvinnelige ledere. Jeg tolker noen av jentenes utsagn rundt dette som en opplevelse av en viss usamtidighet, at det er faktorer inne i bildet som går i utakt. Jeg tror denne usamtidigheten kan bestå i at jentene på den ene siden er bevisste på at de selv er ledere, mens "synsinntrykkene" fra NLM sier at kvinner ikke skal være ledere ("det er ingen der"). Jeg vil ikke si at dette er kjønnroller som NLM som organisasjon har en *intensjon* om å kommunisere, men det gjør ikke opplevelsen av at det er slik mindre faktisk. I forelegget "Læreansvar og stemmerett" fra NLM til Generalforsamlingen i 1997 tas aspektet på alvor, idet menn og kvinner inviteres til et "vidt spekter av oppgaver" og "arbeid av ulikt slag". Men hvorfor fremdeles denne usamtidigheten mellom hva kvinner *kan* gjøre og hva de i virkeligheten *gjør*?

3 En følelse av at det er noe mer

NLMs historie startet, som kjent, på unge kvinners initiativ. Men grunnreglene kom altså til å utelukke kvinnerepresentasjon fra generalforsamlingen og fellesstyret (fra Forelegget). Dette er kanskje ikke så underlig – dette skjedde for eksempel nesten tjue år før kvinner fikk allmenn stemmerett i Norge. Det som kanskje er mer underlig, er at de stillingene i NLM jeg vil si er "synlige" fremdeles er besatt nesten utelukkende av menn – selv når et "læreansvar" ikke følger med jobben. Det er allikevel ikke de formaliserte stillingene som er den største frustrasjonen for enkelte av informantene. De ser et paradoks mellom hva som formelt er tillatt, og sin egen følelse av at det ligger "noe mer" i organisasjonen enn det som kommer fram gjennom retningslinjer og beslutningen i 1997 om kvinners stemmerett på Generalforsamlingen.

Jeg ønsker å ta denne følelsen på alvor. For å snakke med store bokstaver, ser jeg ikke bort fra at følelsen har noe å gjøre med NLMs historie, som jeg vil hevde fremdeles puster oss i nakken. Det har foregått en hundre års debatt som nettopp er avsluttet om kvinners stemmerett. Samtidig forholder kvinner seg til en ikke-konkretisering fra NLMs ledelse når det gjelder hvilke lederoppgaver det er ønskelig at de skal gå inn i. Det kan se ut som om jentenes frustrasjon ikke stilner ved at kvinnen nå er representert og har *stemmerett*. Hva med *stemmebruk*? Kanskje er det slik at kvinner i NLM selv ved representasjon ikke helt vet om det er plass til dem - som noe annerledes?

"Kvinner og menn er forskjellige", er NLMs syn slik det kommer til uttrykk i det nevnte forelegget fra 1997. Jeg spør meg om det er plass for genuine kjønnsforskjeller innenfor organisasjonen. Eller er det slik at kvinner som etter hvert går inn i synlige lederstillinger må finne fram sine mest maskuline uttrykksformer for å ha en reell stemme? Hvordan vil kjønnetenes grunnleggende forskjellighet få uttrykk i organisasjonen i framtida?

Jeg ser grunner til å avfeie spørsmålene mine og argumentasjonen i artikkelen. Jeg har jo bare snakket med noen få jenter, og kan vel ikke ut fra dette generalisere og kategorisere "kvinner" slik og "menn" sånn? Dessuten har vel ikke en debatt om *kjønnsmakt* noe å gjøre i en

organisasjon hvis hovedanliggende er tjeneste for andre gjennom misjon? Ser jeg heller ikke at også menn kan ha *kvinnelige* trekk (og motsatt) og dermed at også kvinners situasjon kan bli ivaretatt av menn? Skjelner jeg ikke forskjellen mellom *likhet* og *likeverd*?

Jeg ser disse betenkningene, og mest av alt kjenner jeg på at det etter mange års diskusjon kanskje er på tide å la debatten falle til ro og la tida jobbe for seg. Kan hende vil disse tingene ordne seg utmerket av seg selv. Samtidig synes jeg det er viktig å gi stemme til en del av NLM som for tiden ikke er blant de mest høylydte. Jeg tror ikke vi kan nøye oss med å si "nå er det over". Jeg tror debatten har satt spor som ikke vil jevnes ut på en stund. Så lenge jeg som kvinne stiller meg spørsmål som "Er det OK at jeg går inn i denne stillingen?" og "Provoserte jeg noen ved å gjøre slik og slik fordi jeg er jente?", så vil jeg argumentere for at kjønn har sin uttalte plass på dagsorden også i NLM. Ikke fordi jeg er et "uskyldig offer" for konspiratorisk maktbruk, men fordi jeg trenger tydelig kommunikasjon for å oppleve situasjonen som trygg. Det siste kjenner jeg meg også igjen fra mine egne erfaringer både som datter og som mor.

Gutten vår har vokst seg stor og klok. Og han er utstyrt med såpass mye humoristisk sans at han med glimt i øyet spør meg om *damer* virkelig også er *mennesker*.

Erfaringer fra Taiwan

Av Kjersti Salte

Jeg har blitt bedt om å skrive litt om mine erfaringer som gift kvinnelig misjonær på Taiwan. Situasjonen var forskjellig for de gifte kvinnelige misjonærene på Taiwan. Vi arbeidet på ulike måter, og det er viktig for meg å understreke respekt for den enkeltes valg. Ofte hadde vi ikke reelle valgmuligheter, da mye var avhengig av mannens arbeidssituasjon.

Jeg kom ut til første periode som enslig misjonær. Jeg fikk full språkskole og hadde gode muligheter til å sette meg inn i språk og kultur. Etter språkskolen giftet jeg meg med Trygve Salte. Han hadde da arbeidet ett år i Hellig Ord kirka i Ilan by, og fra høsten 1990 skulle vi arbeide i lag i denne menigheten. Våren 1990 hadde jeg en samtale med tillitsmannen hvor jeg kom med ønske om å få konkrete oppgaver i menighetsarbeidet. Tillitsmannen fulgte dette opp og tok kontakt med pastor Hwang. På første medarbeidermøte hadde pastoren forslag til noen oppgaver. Jeg fikk muligheten til å velge. Vi kom sammen fram til hva jeg skulle starte med. Senere spurte jeg han om hva han synes om å starte ei bakegruppe. Det var han veldig positiv til, og jeg og pastorkona hadde bakegruppe hjemme i leiligheten hos oss.

Dette første året i menighetsarbeid hadde vi ingen barn og jeg kunne være med på alle møter og arrangement. Pastor Hwang var flink til å veilede og å oppmuntre. Til tross for mye famling og feil, særlig språklig, viste han meg tillit. Det betydde også mye at kona hans deltok aktivt og hadde definerte oppgaver i menigheten.

Andre periode ble svært ulik den første. Vi skulle arbeide i Suao helt sør på Ilansletta. Vi ble plassert der etter ønske fra den nasjonale kirka, misjonen og oss selv. Trygve ble tilsatt som pastor og jeg ble automatisk såkalt pastorkona. Jeg fikk ingen oppfordring eller veiledning om å gå inn i konkrete oppgaver. Det var helt opp til oss i samarbeid med menigheten å legge opp arbeidet. Samarbeidskirka la få eller ingen føringer for den enkelte menighet. På denne tida,

høsten 92, var Barbro 1 år og jeg ventet nr. to i februar. Slik sett var det greit for meg å ikke få mye ansvar. Jeg tenkte at jeg får ta initiativ selv etter som hvor mye jeg orker. Etter hvert med to små og et fuktig og krevende klima, ble det lite med krefter. Jeg satte pris på at jeg kunne hvile om kvelden i plassen for å gå på husbesøk. I en periode hadde jeg kun ansvaret for kvinnemøte en gang pr. mnd. Dette ansvaret delte jeg med bibelkvinna som vi samarbeidet med. Hun ønsket nok at jeg skulle delta mer i arbeidet, men jeg hadde ikke overskudd til det. Siste del av perioden var jeg med litt mer. For meg var det en fordel å kunne stå fritt. Det hadde vært vanskelig for meg å ha mange oppgaver i denne situasjonen. Da måtte misjonen ha støttet med hushjelp/ barnepass hvilket det ikke eksisterte noe tilbud om. Senere har NLM fått en ordning hvor de gir økonomisk støtte til hushjelp/ barnepass når kona arbeider så og så mye.

Trygve og jeg brukte mye tid til å dele gleder og sorger i arbeidet med hverandre. Hver morgen hadde vi andakt og bønnestund. Om jeg hadde få definerte oppgaver, så jeg alltid på tjenesten i Suao som noe vi sto sammen om. Trygve og jeg har i alle år arbeidet som et team. Vi har delt på oppgaver i hjemmet og i menighetsarbeidet. Målet har vært å finne den beste løsningen ut i fra den aktuelle situasjon. Det har ikke alltid vært enkelt, og mange ganger har vi kjent oss ganske alene om oppgavene og ansvaret. Noe jeg er veldig takknemlig for og som betydde uendelig mye for meg, var at jeg hele tiden fikk hvile i at Gud ønsket å bruke meg på Taiwan. Jeg var i Guds Hand.

Siste periode 1998 - 2001 arbeidet vi i Frelse Nåde kirka og Evangeliekirka i Taoyuan. Barna var 1 ½, 5, og 6 år da vi kom ut. De to eldste begynte i barnehage og skole. Klimaet var tørrere enn i Suao, og jeg hadde mer overskudd i denne perioden. Første halvåret arbeidet vi i lag med pastor Tsai og kona. Vi hadde sett fram til et samarbeid med dem, men av flere årsaker sluttet de til nyttår det første året vi var der. I etterkant forstod vi at det var det beste, men det var tøft. Jan. 1999 var vi alene om alt ansvaret, og hadde ingen medarbeidere. Menighetsmedlemmene deltok lite, dels fordi pastor Tsai hadde tatt hand om det meste og ikke lært de opp. Vår viktigste oppgave i starten ble å bygge opp tilliten og så forsøke å delegere oppgavene så godt som mulig.

Få nye kom i kirka. Det ble et ansvar for meg å stille meg slik at jeg fikk mulighet til å forkynne evangeliet til unådde kinesere. Dette var et ansvar jeg opplevde Gud la innover meg, og tanker og ideer ble drøftet med Trygve og noen misjonærkollegaer. Pastor Tsai hadde startet noen engelskklasser for barn, og jeg begynte med å overta en av disse. Senere hadde jeg ai bakegruppe hjemme i leiligheten, og til slutt en engelsklasse for voksne i kirka. På alle gruppene hadde jeg en kort andakt hvor jeg forsøkte å formidle evangeliet så enkelt og klart som mulig. Det var et såarbeid. Jeg opplevde ikke at noen tok i mot Jesus, men med noen kvinner fikk jeg god kontakt og mange samtaler. Dersom de ønsket det besøkte jeg deltakerne på gruppene.

Når jeg tenker tilbake på årene på Taiwan, er det særlig en egenskap jeg ble utfordret på, og det er fleksibilitet. Jeg opplevde at familie og arbeidssituasjon skiftet. Flere uforutsette ting skjedde og flere ganger ble arbeidssituasjonen en annen enn ønsket. Det var gjøremål og oppgaver jeg likte mindre, men det var viktig for menighetsarbeidet at dette ble gjort. Jeg tror vi alle vil tjene på å være fleksible. Så håper jeg at NLM og de nasjonale kirkene blir flinkere til å gi råd og veiledning. Ingen kan forvente å få en skreddersydd arbeidssituasjon, men det er viktig å forsøke å legge forholdene så godt som mulig til rette for den enkelte. Det burde være en selvfølge da NLM har arbeidsgiveransvar for alle sine misjonærer. NLM bør bli tydeligere som arbeidsgiver. Et mål bør være at gifte kvinnelige misjonærer opplever støtte og blir

regnet med om de velger å sette inn arbeidskraften hjemme, eller ønsker mer konkrete arbeidsoppgaver.

De gifte sin arbeidssituasjon

Av Mette Goa Hugdal

For meg er det veldig utfordrande å skrive noko om dette temaet nettopp fordi eg har uttalt meg nokså sterkt om temaet før, men da alltid i muntleg form. Det krev adskillig meir å skulle formulere noko fornuftig til Innsyns lesarar utan at det berre blir oppgulp av meir eller mindre positive og negative erfaringar. Kunne eg derimot kome med konstruktive innspel ift. vidare behandling av temaet, er det verd bondeangeren eg har hatt etter at eg svara positivt til å bidra i dette nummeret.

På eit misjonsfelt vil vel dei gifte sin arbeidssituasjon naturleg nok bli bragt på bane med nokså ujamne mellomrom. Når så har skjedd i Mongolia, har eg alltid vorte slått av kor ulikt vi kan oppleve situasjonar og utspel. Det er difor viktig for meg å understreke at når eg referer til egne erfaringar, så er eg fullt klar over at dei er høgst subjektive og at kollegarar som har kome eller vore på feltet i same tidsrom, kan ha ei heilt anna oppleving av kva som har vore sagt eller foreslått. Kva grunnen eller grunnane til dette er, er vel ikkje så lett å finne alltid, men at tidlegare erfaringar og sjølvbilde/sjølvtilitt spelar inn, er vel heilt opplagt. Vi har alle ulik "bagasje" som pregar oss også ift. til dette.

Før vi reiste til Mongolia trudde eg ikkje at vi ville få desse "klassiske" problemstillingane der sidan det ikkje ville bli eit tradisjonelt misjonsfelt. Kva meiner eg med "klassisk"? For meg representerer f.eks uttrykket "misjonærkone" ei slik problemstilling. Mange vil kanskje stille seg heilt uforståande til at eg problematiserer dette, men for meg er det eit uttrykk som ikkje opplevest konstruktivt for den kvardagen eg ynskjer å kjenne meg rette i, fordi det signaliserer ein hovudaktør og ein bi-aktør innafor ein familie. No er det kanskje nokon som har opplevd å berre vere "misjonær-mann" óg, men det er vel heller unntaket enn regelen. På eit felt som var delvis lukka og der vi skulle reise ut som teltmakarar eller kristent fagpersonell, tenkte eg nok ikkje at det ville bli noko tilsvarande katagori a lá "teltmaker-kone" eller "kristent fagpersonell-kone"..

Utgangspunktet var heile tida at vi hadde same kall og skulle gå inn i same teneste- begge var teltmakarar og det ville ikkje bli noko differansiering mellom mann og kone. Dette signaliserte vi óg ved fleire høve direkte til leiinga før vi reiste ut første gong. Vi såg for oss ei arbeidsdeling der vi begge ville vere delvis heime fordi vi opplevde at det fungerte best for oss som ektepar. Når ein er fødd på 60-tallet, barn på 70-tallet og ung på 80-talet, så er likestilling stort sett eit positivt begrep. Iallfall var det slik for meg. Det handlar om å ha akkurat dei same rettane anten ein er kvinne eller mann. Eg må difor seie at eg vart nokså paff da vi rett etter å ha kome til landet skulle søke om opphalds- og arbeidstillating og eg ved spørsmål om kva eg skulle skrive på søknadssjemaet, fekk svaret: Kan du ikkje berre skrive husmor, da? Grunnen til at eg spurte, var at eg var usikker på om eg skulle skrive sjukepleiar eller bistandsarbeidar. Men, vil du kanskje innvende, da var det vel klart at det var arbeidsoppgåver som ektefellen var meir kvalifisert til å gå inn i enn deg. Kanskje. Det som likevel gjorde det klart for meg at det låg ein annan tanke bak, var at da vi alt var to (gifte, kvinnelege) sjukepleiarar på feltet, gjekk leiinga ut i Norge og seier at no må vi snart få

helsepersonell til Mongolia. Dette skjedde utan at iallfall eg var spurt om kva tankar vi hadde ift helseprosjekt eller helsearbeid generelt. Hadde dette skjedd viss vi hadde vore ugifte og/eller menn? Eg trur ikkje det. Ialffall førte dette til at valet meir eller mindre vart gjort for oss ift arbeidsdeling, fordi samtidig som at eg ikkje var forventa inn i aktiv teneste, så var det 150% forventning til kva ektefellen skulle gå inn i. Eg har ingenting i mot å vere husmor og heimearbeidande, eg har sjølv valt å vere det i lange periodar fordi eg synest det har vore viktig. Så sant det er mogleg, vil eg likevel hevde at nettopp individet eller ektefellene sjølv skal ha rett til å ta denne avgjerda. Her må eg ta med at eg sjølv sagt veit at det er periodar der det er meir naturleg at mora er heime enn faren, men uansett er vi som norske borgarar meir og meir vorte vane med at familien og heimen er begge foreldra sitt ansvar. Nokon vil kanskje synast at det er utidig å ta med seg slikt tankegods ut på eit misjonsfelt, men eg trur derimot at dette er eit meir bibelsk prinsipp enn at berre mora tar meir eller mindre aleinansvar.

Kan du ikkje berre engasjere deg, da, vil du kanskje spørre. Jo, kanskje, men samtidig er forventningane frå leiinga med og signaliserer kor stor bruk det eigentleg er for meg. Er det mange uttalte forventningar til ein person, desto meir uunverleg er han. Kan ei "engasjere seg viss ein vil", er ein ikke like uunverleg, og da er det lettare å "bli heime" fordi ein veit at det sterkt trengs nokon der óg og så kvir ein seg for å "dra" nokon heim og bort frå det viktige arbeidet berre for å få "realisert seg sjølv". Til slutt sit ein igjen med spørsmålet: Har eg eigentleg nødvendig kompetanse i det heile? No høyrst det snart ut som ein sjølvmedlidande klagesong, og det var jo ikkje meininga! Likevel vil eg ikkje undervurdere korleis dette iallfall for meg har vorte litt som ein vond sirkel. Eg ser at ektefellens kompetanse har auka år for år, medan min eigen opplevest å stå på ein og same staden. Når det ikkje er uttalte behov for min kompetanse - kva no den måtte vere, så blir det verre og verre å "selge seg sjølv. Dermed hamnar ein i ein lite konstruktiv tankegang. Her kan du sikkert ane både litt dårleg sjølvtilitt og meir til, men eg vil påstå at det er det ikkje berre eg som slit med dette og at ein dermed berre kan blåse av heile problemstillinga.

Eg må innrømme at eg står litt for mykje med begge beina oppi dette temaet til å kunne sjå det heile litt utafra- særleg blir det aktualisert når det no nærmar seg ny utreise. Tankane går tilbake til ekstraordinær konferanse i mai-99 i Mongolia da vi vedtok at før kvar utreise skal begge ektefellene alltid spørrast om kva slags arbeidssituasjon og arbeidsdeling dei ser som ønskeleg, og så får feltet sjå om det kan gjennomførast i praksis. Nokre gonger har resultatet fakstisk vorte at gifte kvinner som har yngst seg meir tid heime, har vore nødt til å vere meir yrkesaktiv enn dei såg for seg. Dette igjen fordi dei hadde "uunverleg" kompetanse. I Mongolia har ein stort sett ikkje hatt definerte stillingar innafor det evangeliserande arbeidet. Dette fører til at ein god del av den faktiske arbeidsinnsatsen blir nokså usynleg- iallfall på papiret. Her er det nok litt som må gjerast med tanke på å synleggjere både behov på feltet og kompetanse blant utsendingane.

No er det vår tur til å bli spurt om kva vi ynskjer, og no strevar eg litt med vedtaket som vart gjort den gongen i -99. Enn om feltet framleis har mest bruk for kompetansen til ektefellen min, men så MÅ dei spørre meg óg berre på grunn av dette. Hadde eg ikkje vore ein av pådrivarane bak dette vedtaket, hadde det nok vore enklare.... Kva skal vege tyngst; feltets beste eller det som er best for den einskilde/familien? Er det forresten som oftast ei og same sak? Ikkje alltid. Nokre gonger må feltet kome først, men er ein spurt om kva ein ynskjer, så synest eg at det er lettare å akseptere ei anna løysing enn den ein i utgangspunktet såg for seg.

Eg har fleire gonger nytta ordet "leiinga" utan å spesifisere det meir. Det kan vere litt farleg. Har eg sikta til feltleiar, styret på feltet, misjonssekretær, leiarmøte i Sinsenvn. eller

Hovudstyret? Ja, sjå det er eit veldig godt spørsmål! Kven er arbeidsgjevaren min? Kven har "mest ansvar" for kva som skjer? Her veit eg mest ikkje kva eg sjølv er ute etter, men eg drøyer vel inst inne om at "leiinga", anten det dreier seg om at hovudansvarleg på feltet eller i Oslo, skal vere ein arbeidsgjevar som kjenner meg og veit kvar eg passar inn, veit kva for natur- og nådegåver og kva slags livssituasjon ift små barn o.a eg har slik at ein skal sleppe å bruke energi på å selge seg sjølv eller krefter på å beskytte seg sjølv mot uttapping. Dette høyrtest kanskje idealistisk ut, eller er det i grunnen slik det er i ferd med å bli med medarbeidar-, heim- og utreisesamtalar i godt gjenge?

Til slutt vil eg gjerne kome med eit lite hjertesukk som nok har meir med kvinners generelle stilling innafor NLM enn særskilt gifte kvinners stilling, men eg tar det med i same slengen. Eg snakka nemleg eingong med ein eldste i Den evangelisk lutherske Frikyrkja i Trondheim. Der deler dei NLMs syn på tenestedeling og kvinna sin plass i det kristne fellesskapet. Han sa at sidan dei har det synet dei har, er det ekstra viktig at dei synleggjer at kvinner faktisk kan ha alle andre tenester- berre ikkje dei med hyrde- og læreansvar. Dette har ført til at dei bevisst prøver å oppmuntrer kvinner til å bruke gåver og evner i alle slags samanhengar slik at bibelordet "her er ikkje mann eller kvinne" blir synleg for alle. Slik eg kjenner NLM, trur eg det er på tide med ein liknande bevisst tankegang her. Eg trur ikkje at det er berre eg som slit litt med eit "kvinne-kompleks", om ein kan kalle det det.

I begynnelsen. Misjonssambandet og kvinners stemmerett

Av Kristin Norseth

I 1889 kvoterte Søndagsskoleforbundet kvinner inn i sitt hovudstyre i 1889. I 1905 la Ungdomsforbundet seg på samme mønster, mens NMS gav kvinner stemmerett og foreløpig begrenset valgarbarhet i 1904. Indremisjonsselskapet innførte kvinners stemmerett og valgarbarhet på alle nivåer med unntak av hovudstyret i 1911, mens Kinamisjonsforbundet, som eneste organisasjon, avviste kvinners stemmerett og valgarbarhet i 1912. Dette skjedde etter at spørsmålet hadde stått på dagsorden med jevne mellomrom siden kvinner møtte opp som utsendinger til generalforsamlingen i 1901. Men det hele startet i 1891.

Unge, driftige kvinner

For til forskjell fra de fleste kristelige organisasjoner spilte kvinner en avgjørende rolle da Det norsk-lutherske Kinamisjonsforbund (KMF) ble stiftet i 1891. Den 26. februar 1890 talte en vordende Kinamisjonær på Misjonshuset i Bergen. Blant tilhørerne var også noen unge kvinner som nettopp hadde startet en kvinneforening for Kinamisjon og ønsket å melde den inn i Bergens Indremisjon. Formannen av slo. Men de unge kvinnene, en gruppe på 30–40 stykker med den forretningsdrivende frk Olivia Halvorsen i spissen, gav seg ikke. De tilhørte en ungdomsgenerasjon formet av 1880-årenes vekkelse og sterke misjonsvinder fra vest med fokus på Kina. Deres kall var Kinamisjon. De fikk raskt overtalt noen av lederne i Bergens Indremisjon til å arrangere et drøftingsmøte, og 4. mars var det dannet en komité for Kinamisjon i Bergen a la tilsvarende komiteer i Kristiania og Stavanger.

Det var som å sette fyr i tørt gras. Bare to dager senere var det organisert fire kvinneforeninger til støtte for arbeidet. Dermed var Bergenskomiteen i ferd med å få et økonomisk fundament for sitt arbeid og kunne sommeren 1890 anta diakonissen Britha Vestervig (f 1867) fra Hardanger som sin første utsending til Kina. Et år senere stod til

sammen tre kvinner og seks menn klar til utreise. Det var følgelig ikke bare engasjerte, men også svært målbevisst og strategisk arbeidende unge kvinner som initierte den nye misjonsorganisasjonen. De hadde i utgangspunktet et godt kort på hånden, nemlig økonomisk støtte fra flere kvinneforeninger, noe som fra første stund innebar et relativt stabilt økonomisk grunnlag for en eventuell Kinamisjonsorganisasjon. I følge kildene krevde det sitt å få mobilisert indremisjonsmennene til å løfte sammen med dem, de måtte *"nesten både be og true"*. Menns ridderlighet kan likevel neppe ha vært eneste årsak til at kvinnene lyktes. Det må ha vært overbevisningskraft i argumentasjonen deres, og de må ha vært gode talskvinner for en interesse menn i utgangspunktet også må ha delt. Dessuten må kvinnene ha hatt en viss status og posisjon i vekkelsesmiljøet i Bergens Indremisjon, siden de maktet å påvirke menn i ledende posisjoner til å påta seg det formelle ansvar for å sette i gang. Og da mennene først tok fatt, var det lite som minnet om motvillighet.

Et velprøvd mønster

Kinamisjonsforbundet ble organisert etter et velkjent og velprøvd mønster for organisasjonell samhandling: Kvinnene besørget den vesentlige delen av inntektene gjennom arbeid i kvinneforeninger, det vil si: små grupper av bare kvinner samlet til møter av privat karakter. Disse var underordnet større foreninger. Menn ledet organisasjonen og forvaltet dens ressurser (midler, personell, eiendom), det vil si: frontet og legitimerte arbeidet overfor offentligheten og hadde ansvaret for Ordets offentlige forkynnelse. Dette var en arbeidsdeling i samsvar med offisiell luthersk teologi, som tolket taleforbudet (1 Kor 14) i lys av skapelsesberetning og syndefall. Kvinnen skulle ikke være herre over mannen. Derfor var hun utelukket fra å tale eller gripe ordet i alle typer offentlige forsamlinger der det også var menn til stede. Kvinnen kunne med andre ord ikke stå for Ordets forkynnelse i kirke eller på bedehus, og hun kunne ikke gripe ordet i en generalforsamling eller være med på å stemme, fordi hun da ville gjøre seg til herre over mannen, noe som stred mot Guds ord. Kvinnens arbeidsområde var definert som *"kjærlighetens gjerninger"*. Dette var virksomhet innenfor omsorg, helse, undervisning og oppdragelse samt kvinneforeninger. Alle kvinner var, i følge datidens forståelse av skapelse og syndefall, av naturen kjærlighets- og avhengighetsvesener. *"Kjærlighetsgjerningene"* og underdanighet falt naturlig for kvinner, det var egenskaper vevd inn i deres kjønn, det fulgte av deres biologi.

Mønsteret utfordres

Men dette mønsteret og denne tenkningen var i begynnelsen av 1890-årene i ferd med å utfordres fra flere hold. For kvinner var ikke fullstendig utelukket fra å forkynne Guds ord, de hadde del i det allmenne prestedømme og dermed rett til å vitne ikke bare med gjerninger, men også med ord. 1880-årenes problem var at organisasjonskvinnenes virksomhet fikk et mer og mer offentlig preg. De *"vitnet"* i større og større forsamlinger, dels med menn til stede, og at det ble vanskeligere og vanskeligere å sette *"de rette grenser"* for kvinners tale. Til det kom at Det norske Totalavholdsforbund, som vekkelsesfolket i økende grad sluttet opp om, allerede i begynnelsen av 1880-årene hadde innført kvinners stemmerett og valgbarhet helt opp til hovedstyret. I det politiske liv diskuterte man alminnelig stemmerett ikke bare for menn, men også for kvinner. I 1889 fikk kvinner adgang til å velges inn i kommunale skolestyrer og tilsynsutvalg. Samme år ble Norsk Søndagsskoleforbund stiftet med statutter som kvoterte kvinner inn i hovedbestyrelsen i forholdet to kvinner – tre menn, uten at det avfødte noen teologisk debatt, sannsynligvis fordi det var arbeide for barn. Sammenlikner vi stiftelsen av KMF i 1891 med stiftelsen av Det Norske Misjonsselskap (NMS) i 1842, er forskjellene påfallende. Misjonsselskapet var et rent mannsforetak. Kvinner hadde ennå ikke funnet sin egen nisje i den type moderne virksomhet som de kristelige organisasjonene representerte. Selv om misjonskvinneforeninger var et faktum i løpet av 1850-årene, ble de

kritisert for å føre kvinner ut av hjemmet, bort fra mann og barn, som var alle gifte kvinners primære kall. Kvinneforeninger utfordret datidens teologisk begrunnede kvinneideal: at kvinnen skulle være i det stille. I 1842 var både gifte og ugifte kvinner umyndige og som ugift underlagt far eller brødre, som gift sin ektemann. I 1891 var ugifte kvinner for lengst blitt selvstendige juridiske personer (1863), mens gifte kvinner fikk samme status i 1888 med rett til å disponere over egen inntekt og arv.

Norsk virkelighet anno 1891 var for kvinners vedkommende en helt annen enn i 1842. Da KMF ble stiftet, deltok kvinner aktivt fra første stund. Det var utenkelig i 1842. Ikke bare var de i 1891 pådrivere for opprettelsen av en kristelig organisasjon, de stod også som økonomiske garantister. Unge, ugifte, yrkesaktive kvinner som tjente til eget livsopphold, gikk i bresjen for arbeidet hjemme, og ugifte kvinner ble fra begynnelsen av antatt som utsendinger til misjonsmarken i kraft av et selvstendig misjonskall, ikke primært som ektefelle. I organisasjonsbladet *Kineseren* gjorde begge kjønn seg gjeldende som skribenter fra begynnelsen av (1891), i kontrast til praksis i Misjonsselskapet. Kvinnelige misjonær skrev under fullt navn, og kvinner rundt om i landet sendte inn sine vitnesbyrd, ofte under fullt navn. Kinamisjonsforbundet framtrer med andre ord en moderne, kjønnsintegrerende organisasjon, der kvinner hadde et alburom som svarte til samtidens standard og kvinners egne krav til deltakelse, formulert som et kall til delaktighet i tjeneste.

Kjønnsparagrafen innføres

Men adgang til stemmerett og valgbarhet fikk KMF-kvinnene ikke. Og det skyldtes i første omgang følgende tildragelse: Til den første generalforsamlingen i 1891 møtte det en kvinne som utsending fra av foreningene. Hun ble den direkte foranledning til at man mot tre stemmer vedtok et tillegg til grunnreglenes § 5: "*Valgbare som Deputerede til generalforsamlingen er kun Foreningens mandlige Medlemmer.*" Teologisk argumentasjon glimrer med sitt fravær. Protokollen antyder overhodet ingen debatt, bare at dirigenten ikke kunne gå med på det. Likevel formildes inntrykket av en felles forståelseshorisont og tolkningsramme. Dette kan ha sammenheng med Stortingsdebatten om kvinnestemmeretten i 1890. Der talte den høykirkelig orienterte biskop Heuch (Høyre) mot kvinners stemmerett i så sterke og usakelige ordelag at det vakte oppsikt, mens emissær i Bergens Indremisjon, Andreas Lavik (moderate Venstre), tok avstand fra Heuchs nedsettende karakteristikk av kvinnen og noe nølende gjorde seg til talsmann for kvinners stemmerett. For Laviks vedkommende kan dette ha vært medvirkende til at han for en periode ikke fikk virke som emissær i Bergens Indremisjon, men i stedet måtte reise for avholdssaken. Innføringen av tillegget til § 5 kan derfor tyde på meningsfellesskap med Heuchs meget konservative samfunns- og kvinnesyn og kan også si noe om hvilket politisk grunnsyn toneangivende ledere i Bergens Indremisjon/KMF sympatiserte med.

Tillegget til § 5 hadde tydeligvis ikke vært med i det opprinnelige lovforslaget, men ble utløst av den aktuelle hendelsen. Dermed bekreftes en tendens som hadde begynt å gjøre seg gjeldende også i andre kristelige organisasjoner, at det å sende kvinner som deputerte til en generalforsamling ikke var utenkelig, KMF ikke unntatt. Det fantes med andre ord både menn og kvinner som ikke automatisk betraktet kvinners deltakelse i denne type fora som et teologisk problem. Men i motsetning til f.eks. Ungdomsforbundet var KMFs generalforsamling ikke beredt til å akseptere kvinners deltakelse på en generalforsamling og fikk inn i sine lover en eksplisitt ekskludering av kvinner formulert som en preferanse for menn. Kjønn ble bygget inn i organisasjonsstrukturen fra begynnelsen av, nærmest ved en tilfeldighet og som et speil av tidsånden. Og når paragrafen først var kommet inn, var det vanskelig å få den ut.

Ti år etter – KMF og NMS

Ti år gikk – i 1901 – møtte det igjen kvinner som utsendinger til KMFs generalforsamling. Under henvisning til paragraf 5 fikk de naturlig nok sine fullmakter underkjent, mens fellesstyret fikk i oppdrag å utrede saken til neste generalforsamling (1903). Det interessante er at kvinner møtte som deputerte. De, og de som sendte dem, må jo ha regnet med at det var helt i orden. KMF må med andre ord ha hatt en tvetydig profil med hensyn til kvinner. At kvinner dukket opp i 1901 kan henge sammen med at kvinners stemmerett og valgbarhet allerede var faktum på lokal- og kretsplan i en rekke kristelige arbeidslag, inklusive KMF. Samtidig hadde kampen for den politiske kvinnestemmeretten i flere år hatt vind i seilene og bidratt til en gjennomgripende folkelig mentalitetsendring. Gjennombruddet for denne kom i mai 1901, da Stortinget vedtok inntektsbegrenset kommunal stemmerett for kvinner og startet prosessen som i 1913 gav kvinner full statsborgerlig stemmerett. Det er altså nær sammenheng mellom samfunnsdebatt og kvinners stemmerett/valgbarhet i de kristelige organisasjonene. For Misjonsselskapets del ble spørsmålet fremmet i 1902, behandlet på kretsmøter i 1903 og vedtatt med overveldende flertall på generalforsamlingen i Bergen i 1904 etter atskillig grundigere teologiske utredninger og debatter enn de man finner i KMF. I NMS gjorde man et skille mellom organisasjon og kirke og tolket taleforbudet som kvinners offentlige forkynnelse i menighetens forsamling, som følgelig ikke var identisk med noen generalforsamling. Fordi kjønne var forskjellige og utfylte hverandre, var det bruk for begge i det samarbeidstiltaket en misjonsorganisasjon var. Og selv om kvinner ikke ble valgbare til kretsstyret og hovedstyre i 1904, var man innforstått med at vedtaket på sikt innebar også dette. Demokrati var demokrati. Men: Man var altså restriktive med tanke på kvinner som forkynnere. I KMF gikk det annerledes. Der var man mer åpne for kvinners forkynnelse og mer restriktive på stemmerett og valgbarhet. Dette henger sammen med forståelsen av organisasjon og menighet. Men fra begynnelsen av handlet det mer om kvinnesyn i pakt med tidsånden enn om menighetstenkning. Og så er det selvsagt mye mer å utforske på dette punktet. Det kommer – ved neste korsvei.

Kristin Norseth, stipendiat ved Det teologiske menighetsfakultet, arbeider for tiden på en doktorgrad om *"Kvinnene i de kristelige organisasjonene og prosessen mot formelle posisjoner (stemmerett og valgbarhet) 1889–1912"*. Arbeidet omfatter studier av Norsk Søndagsskoleforbund, Norges kristelige Ungdomsforbund, Det Norske Misjonsselskap, Indremisjonsselskapet, Det vestlandske Indremisjonsforbund og Kinamisjonsforbundet, nå NLM. Artikkelen gir en liten smakebit på forstudier i tilknytning til avhandlingen.

Tema: Kvinnelige misjonærer.

Av Liv Bakke

Notater fra et muntlig innlegg som innledning til samtale i Misjonssekretariatets ledermøte.

William Booth sa i sin tid ” All my best men are women! ”. Frelsesarmeen fulgte dette opp og ga lik grad til sine ektepar.

Våre kvinnelige misjonærer i Mandsjuria fikk i sin tid ikke lov til å tale fra en prekestol, men de kunne ” sitte på den kinesiske seng og avgi sine enkle vitnesbyrd rundt om i hjemmene ” ble det sagt.

Tor Jørgensen forteller i sin bok ”Gleder i grått” at han og hans kone var fast bestemt på å dele på oppgavene da de tok fatt på misjonærtjenesten i Japan for ca 30 år siden. Men det ble et kulturkræsje. De fikk klar beskjed fra den japanske medarbeideren at Tor ikke kunne vaske kaffekoppene etter menighetmøte! Vel, rollemønsteret er blitt utfordret sterkere i Japan også, de senere år, ikke bare kjønnsrollene.

I min egen misjonsskoleklasse, den gang vi ”bare” var kvinner i klassen, var det flere av mine kullinger som kjente på et sterkt misjonærkall, men det ble ektefellens yrkesutdannelse som ble det førende m.h.t. plasseringen av disse.

I Japan opplevde vi at det bare var mannen som ble innkalt til styret for å snakke om oppgavene som ventet etter språkskoletiden. Under språkstudiet hadde ektefellene delt på oppgavene i hjemmet. Kan en da tenke seg den frustrasjonen konen kjente på da hun får høre at nå da de var kommet ut i arbeidet så måtte hun ta seg av husarbeid og barna for han måtte ”jobbe”!

Et finsk misjonærpar ble ønsket velkommen til en tjeneste i en ung menighet i Japan. Menigheten ville i den forbindelse ha en forbønns handling med håndpåleggelse, men det var bare mannen som ble kalt fram til denne ”vigsling”.

Kanskje vi i dag har kommet noen skritt lengre, men vi vil fremdeles møte en del utfordringer både i kjønnsrollemønsteret vårt og i møte med de nasjonales kultur i misjonslandene. Jeg vil tro at vi prøver å forberede våre misjonskandidater på også denne side av tjenesten. NLM har poengtert tjenstedelingsprinsippet noe jeg vil tro også den nye misjonærgenerasjon kjenner til. De unge er forhåpentligvis kallsbevisst og er villig til å innordne seg, men jeg stiller noen ganger spørsmål ved hva det gjør med forholdet i ekteskapet og tjenesten dersom hun alltid kommer i skyggen av sin ektefelle.

Ledelsen i misjonen, dvs. mennene, har gjentatte ganger understreket for oss hvor viktige kvinnene er, både familien og hjemmet, og den enslige kvinnelige misjonær. Og vi oppfordres til å være frimodige! Men denne oppfordring kan føles som en ny byrde eller undertrykkende. Jeg vet det er godt ment, men kan det avspeile en ovenfra og nedad holdning? Jeg har tenkt litt på dette at når Gud i sitt ord oppfordrer til frimodighet så er det fordi han selv vil gå med! Deri ligger at en kan ha frimodighet i den kamp en står.

Kvinnelige misjonærer er ingen ensartet gruppe, evner, anlegg og interesse er så forskjellige, samtidig er noen gift andre ikke. De fleste misjonsfelt har vel kjent på konflikt mellom gifte og enslige. Tradisjonelt har ikke misjonen pålagt den gifte kvinne noen oppgaver utenom

hjemmet. Konene kan ha følt seg isolert fra arbeidet med en følelse av at en er unyttig og ens arbeidskraft ikke er etterspurt. Samtidig kan arbeidsbyrden til den enslige misjonær bli vel stor til tider, det er jo så greit for den som ikke har mann og barn å ta seg av!

Nå vil misjonen etter hvert gå inn for å ansette ektepar i minst 150% stillinger. Dette synes mange unge er positivt. Vi vil etterstrebe dette, men det kan nok også by på vansker på feltet å finne meningsfylte og utdannelsesrelaterte oppgaver til begge ektefeller.

På flere av våre misjonsfelt er det etter hvert den enslige kvinnelige misjonær som sitter med den lengste erfaring og kanskje kompetanse. Allikevel kan hun ikke være leder for arbeidet på feltet. Det er ikke alle som vil godta dette uten forbehold, hva gjør vi da? Er vi villige til å tenke nytt her? Kan vi for eksempel legge hyrdeansvaret et annet sted og ikke på feltledelsen?

Selv har jeg min erfaring mest fra menighetbyggende arbeid i Japan. Oppgavene en går inn i der formes ofte etter hvert som en blir fortrolig med plassen og folket. Stillingene formes etter arbeideren, en får gjøre det en er "best på". Men det blir alltid en stor overgang for menighetene når arbeiderne skifter plass eller reiser hjem.

På mange av våre misjonsfelt går misjonærene nå inn i rådgivende stillinger og undervisning, vil det være plass for den kvinnelige misjonær der? Kanskje vi ikke skulle være så opptatt av kjønn og sivil status, mann eller kvinne, gift eller ugift, men heller se på hva slags kvalifikasjoner som trengs i de stillinger vi har eller ønsker å bruke våre misjonærer i.

Skal vi som misjonærer bare gå inn i overordnede stillinger, være "sjefer" eller kan det tenkes at vi får vår lønn som misjonærer og jobber på lokalplanet i menighet, som sykehuspersonell og annen institusjon eller i prosjektarbeid. Vil vi fortsatt ha mulighet til å sende ut mannlige og kvinnelige misjonærer som går inn i evangeliseringsarbeidet så må vi se hva som kreves til de oppgavene. Mange unge både menn og kvinner uten høyskoleutdanning spør om det i det hele tatt kan være bruk for dem i misjonen, de kjenner på et kall, men har vi noe plass for dem? Kanskje vi må søke etter misjonærer ut fra stillingsbeskrivelse og kvalifikasjoner. Men så møter vi på problemet ved at ansettelsesprosessen og tiltredelse i stillingen ligger langt fra hverandre både m.h.t. tid og sted.

Noen ser med sorg på at den enslige kvinnelige misjonær synes å være en "utdøende rase". Jeg tror vi skal være klar over at vi også har enslige mannlige misjonærer iblant oss. Disse kan bli ennå mer enslige i misjonærfellesskapet fordi de ikke har mange i samme stilling rundt seg. De kvinnelige har ofte vært flere i samme misjonsland. Men når dette er sagt må vi være mer åpne for at den ensliges stilling kan endres underveis og ikke nødvendigvis tro at vedkomne har sviktet både kallet og misjonen om en velger å gifte seg!

Misjonærlivet er spennende og utfordrende, til tider slitsomt og med mange savn. Det er rikt både på gleder og sorger. Derfor vil det fortsatt være viktig at den enkelte misjonær får kjenne seg trygg og bli godtatt på den plassen misjonen har kalt vedkommende til. Og at den enkelte får bruke de evner og resurser en har.

Is there a need for female missionaries in Ethiopia?

By Alemu Shetta (Rev.)

I was challenged by NLM Head Office to give my view based on the need of the Ethiopian Evangelical Church Mekane Yesus (EECMY) in the area of female missionaries. We must simply recognize the fact that God in his wisdom has given us Bible which specifies many principles.

I based my presentation on one of those principles on 1 Cor 12:14-21. The focus of this passage is that all the members of the body needed in the ministry of our church including female missionaries. But what should female missionaries do in the church? The past experience and the present pressing needs give us clues as follows:

- Teaching Bible or Theology in theological seminaries and Bible Schools
- Bible teaching to an adult and children Sunday School classes (both men and women members)
- Bible teaching at a home Bible study (both men and women members)
- Bible teaching to a women's Sunday School class or group
- Personal evangelism (This is very important that woman can speak to woman more easily)
- Organizing women's work with Ethiopian co-workers
- Working as an evangelistic missionary in other cultures
- Reading scripture aloud on Sunday morning
- Giving personal testimony before the congregation (a story of how God has worked in one's own or others' lives)
- Professional counseling (a married couple, women and men)
- Singing a solo on Sunday morning since it often has biblical content and exhortation
- Helping to serve the Lord's supper in our church since this is not exclusively the role of clergy alone
- Being a member of a "prayer team" that will pray for people individually after the service
- Serving in the area of medical activities, urban and rural development, prevention and control of HIV/AIDS and many more

It is helpful to underline the role of female missionaries is not supplement but a complement that completes, makes up a whole or bring to a perfection of the ministries of our church. The application of my above statement in theological discussion can be seen in the fact that men and women as individuals are image bearers of single man or a single woman fully bears the image of God. I hope that the above mentioned activities and others will be helpful for NLM to keep recruiting and sending female missionaries.

We are living in time of reaching our Muslim brothers and sisters with the Gospel of Jesus. The door is widely opened. Obviously we want to win souls by using the open door. In this regard, to reach Muslim women we need female missionaries and Ethiopian Christian women than ever before. Thus, we welcome more female missionaries to serve with us in the kingdom of our Lord in this part of the world.

Thank you for your cordial cooperation for our bright future in his ministry.

Noen tanker om etterutdanning for misjonærer

Av Kari Opperud

Fra høsten 1998 til jul 2000 hadde jeg studiepermisjon fra misjonen for å ta hovedfag i kristendomskunnskap på Menighetsfakultetet (MF). Etter 19 år i misjonen, derav 15 år i Japan, var det herlig å få gå på forelesninger og lese fra morgen til kveld. Jeg gledet meg til å stå opp hver dag. Arbeidet med hovedoppgaven var veldig intenst, men utrolig interessant. Jeg begynte å ane hvorfor noen fortsetter med doktorgrad. Det var jo så spennende!

Har jeg så hatt nytte av dette studiet? Så absolutt. Gjennom de to årene jeg har arbeidet i Nima menighet etterpå har jeg ofte takket Gud for hovedfagsstudiet. Det har gitt meg en større radius av kunnskap, en hjelp til å svare på japanernes ulike spørsmål. Jeg har fått påfyll selv til prekenforberedelser. Jeg vil spesielt framheve:

1. Bibelfagene

På hovedfag hadde vi bare nytestamentlige fag (ikke GT). Når en har forberedt prekener i årevis, er det godt å få ta til seg på nytt fra evangeliene. Ellers var det veldig interessant med paulinsk teologi og diverse valgfag. Innen NT-forskning de siste tiårene har man vært veldig opptatt av nytestamentlig sosiologi, ikke minst i forbindelse med 1 Korinterbrev og 1 Peters brev. Det slo meg mange ganger hvor mye en japanmisjonær har å hente fra disse tekstene. Oldkirkens møte med datidens kultur og religion har mye til felles med japanmisjonærenes situasjon i dag. Ellers satte jeg veldig pris på valgfag som tok opp misjon i dag i forhold til Acta.

Når det gjelder systematisk teologi, så føler jeg nok ikke like sterkt at jeg har så nytte av det nå i mitt daglige misjonærliv. Mye av stoffet ble ganske teoretisk og/eller vestlig orientert. Ikke minst etikken følte fjern fra japanske problemstillinger. Men gjennom denne delen av studiet har jeg selvfølgelig blitt oppdatert og har vel fått litt utvidet teologisk horisont.

2. Gresk

På hovedfagsnivå kreves det at vi jobber med tekstene på gresk. Gresktimene på MF med Bjørn Helge Sandvei var i seg selv en opplevelse. Men jobbing med det greske språk gav også mange aha-opplevelser i forhold til japanske bibeloversettelser. Når jeg under forberedelsene sitter med min japanske og norske Bibel, er det ofte en hjelp å kunne sjekke med gresken hvordan et og annet skal forstås. Jeg burde nok nå holde gresken bedre ved like, men det er nyttig å kunne slå opp når jeg har behov for det.

3. Studieturer

Jeg deltok på to studieturer som MF arrangerte. Å vandre i Paulus fotspor både i Tyrkia og Hellas, besøke Patmos m.m. gav mye ny inspirasjon. Bilder og stoff fra turen, i tillegg til forelesninger og pensumstoff, har gitt meg mye stoff til bibeltimer og prekener her i Nima.

4. Hovedoppgaven

I hovedoppgaven min jobbet jeg med 1 Peters brev i forhold til japansk kultur. I lys av 1 Peter 3 undersøkte jeg hva som skjer i en japansk kontekst når mennene blir ledet til tro av konene sine. Jeg måtte arbeide bibelteologisk og eksegetisk med 1 Peter så vel som å

sette meg grundig inn i japansk kultur angående slekt, familie og ekteskap. Dermed fikk jeg både bekreftet mye av min erfaring og fikk forståelse for sammenhenger jeg ikke hadde sett før. Mange hvorfor fikk svar. Jeg innså også hvor viktig det er å forstå japanere ut fra en tidshistorisk ramme, og skjelne mellom hva som er typisk for de forskjellige generasjonene. Det var både interessant og nyttig å finne svar på de problemstillingene jeg forsket i. Men det har vært enda mer inspirerende å oppdage at studiet som helhet er nyttig i hverdagen som misjonær. Siden Nima er en fiskerlandsby langt fra japanske storbyer, er nettopp alt kulturstoffet jeg fikk med meg til hjelp i det daglige. Jeg har lært å forstå hvem folk er som jeg møter. Jeg kjenner deres kulturelle bakgrunn bedre, og det har gitt meg en ny trygghet i møte med japanere og deres kultur.

5. Forskningsmetoder

Vi måtte skrive essay om forskningsmetoder på hovedfag. Jeg syntes det var vanskelig da. Men det viste seg å være nyttig forarbeid for valg av metoder i min egen oppgave. Det som har slått meg i ettertid, er faktisk at dette har gitt meg nøkler som jeg kan benytte resten av livet. Da jeg var ny som misjonær, ble vi stadig fortalt hvor vanskelig, ja, nærmest umulig, det er å komme inn i japansk kultur. I forskning kan man ikke påstå noe slikt. Der er spørsmålet: hvilke metoder skal jeg bruke for å forstå eller løse et problem. Nima har vært en helt ny opplevelse av Japan for meg. Her er alt så forskjellig fra det jeg har erfart til nå at jeg må på en måte lære japansk kultur en gang til. Det er blitt som en hobby å finne ut av sted og folk. Jeg tror jeg mer eller mindre bevisst tar i bruk metoder jeg lærte på hovedfag. Så i det lange løp var kanskje noe av det nyttigste ved hele studiet at jeg lærte meg hvordan jeg skal finne ut av ting jeg trenger å vite. Forskningsmetoder er nyttige arbeidsredskaper.

For min egen del synes jeg det var spennende å ta hovedfag på bakgrunn av all erfaringen jeg har høstet gjennom mange år som misjonær. Jeg tenkte mange ganger underveis med hovedoppgaven at dette hadde ikke gått an uten relativt god kjennskap til språk og kultur. Men det siste året har jeg blitt i tvil om ikke det er for sterkt sagt. Jeg har nemlig vært så privilegert at jeg har lest/ kommentert/ rettet engelsken i kollega Svein Strands Phd-oppgave. Han hadde bare en periode (fire år), inkludert to års språkskole, bak seg i Japan da han tok fatt på sin oppgave. Men det har slått meg hvor mye han har fått med seg, enda så fersk han er som misjonær. Selv om jeg altså stilte sterkere med språkforståelse og erfaring, føler jeg likevel at vi på mange vis befinner oss i samme båt. Jeg tror det skyldes at vi begge har måttet jobbe med forskningsmetoder. Vi har begge fått opplæring i hvordan vi skal bruke visse nøkler for å åpne kulturelle dører. Hans fordel er at han har fått tilgang til nøklene tidlig i misjonærlivet. Jeg fikk nøklene senere, men har dermed hatt det enklere med låsene. Det vil si at jeg kanskje har hatt en enklere jobb med å fullføre oppgaven. Hvis jeg heretter skulle bli bedt om å gi råd til noen angående tidspunkt for videreutdanning som har med kultur og misjonsfelt å gjøre, vil jeg derfor ikke kunne gi noe entydig svar. Både Sveins og mitt tidspunkt har fordeler. Den enkelte må tenke over om videreutdanning skal være en forberedelse til misjonærlivet eller om det skal være en slags oppsummering av erfaring og påfyll til å fortsette arbeidet en står i.

Bokanmeldelser

Tittel: Vekst og vandring. På vei mot et hellig liv.

Forfatter: Dagfinn Solheim

Forlag: Lunde Forlag, 2002, 215 s. Med studieopplegg.

Anmelder: Unndis Bergås

Så langt eg har registrert, er åndeleg vokster eit tema som har blitt relativt lite drøfta og forkynt i våre samanhengar. Derfor er det gledeleg at vi får ei bok som på luthersk grunn tar for seg dette emnet. Boka er rik på skriftmateriale som viser at bibelen inneheld mykje stoff om kristenlivet under perspektivet vokster og vandring. Solheim maktar å fokusera på bibelen sine prinsipp for vokster samtidig som han får tydeleg fram at ein kristen livet ut er totalt avhengig av nåden for si frelse. Her er klar tale både om rettferdiggjering og helging.

Boka er bygd opp med sju kapitel om vokster og vandring. Den har med emne som helging, åndsfylde, etterfølgjing, kamp og lidning, Guds rustning og oasar undervegs. Til slutt er der to kapitel som set boka sitt tema inn i historisk perspektiv, avgrensa til forfattarar som står i ein luthersk samanheng. Boka kan nok bli noko tung dersom ein vil bruka den i sitt eige personlege andaktsliv. Men Solheim har utarbeidd eit studieopplegg til den, utgjeve på Biblia og godkjent av NKS for studiegrupper med statsstøtte. Her er refleksjonar og spørsmål til samtale som kan hjelpa deltakarane til både å trengja inn i bibelstoffet og å anvenda det i sine eigne liv. Elles vil boka vera nyttig som oppslagsbok og til bakgrunnslesing for personar som sjølv har forkynnar- og undervisningsoppgåver.

Boka inneheld forklaringar av greske kjerneord som er viktige for forståinga av tekstane. Dessutan har forfattaren tatt med ein del om konkrete hjelpemidlar til vokster og fornying, som meditasjon, Luther katekisme og Pontoppidans forklaring. Sjølv om hovudfokus er på den einskilde kristne sin vokster, er også fellesskapet og det sosialetiske aspektet inkludert. Den historiske oversikten gjev nyttig innblikk i korleis vokster i kristenlivet har vore forstått i tidlegare tider, samtidig som den tar med nyare rørsler, som karismatikk, retreatrørsla og Korsvei-nettverket. Ei bok med mykje stoff som kan gje kunnskap til vokster og vera utgangspunkt for vidare arbeid med desse viktige emna.

Tittel: Når livet leves enkeltvis

Forfatter: Karen Sidsel Solberg

Forlag: Luther Forlag, 2001

Anmelder: Marit Haugen

Forfatteren inviterer leserne inn til en reise – inn i menneskers virkelighet. Det handler om de ensliges liv og deres livserfaringer. Hensikten med boka er i følge forfatteren å gjøre dem mer synlige. Det har vært lite fokus på denne livsformen, spesielt inne kirkelig sammenheng.

Grunnlagsmaterialet for boka er resultat fra prosjektarbeid ved Institutt for Sjelesorg på Modum i perioden 1996-1999 og mye av stoffet er hentet fra mennesker som er knyttet til kristent arbeid, noe som også påvirker de resultat som foreligger..

Boka tar oss med inn i ensliges erfaringer gjennom deres livsfortellinger. Fortellingene gir leseren et godt inntrykk av det mangfold som finnes blant enslige og berører ikke bare erfaringer som er spesielle for de som lever alene, men erfaringer og problemstillinger som er aktuelt for alle mennesker uansett livssituasjon. Karen Sidsel Solberg viser i boka en bredde i type enslige livsformer som finnes og også det mangfold i årsaker til at mennesker i vårt samfunn i dag lever alene. Temaer omkring identitet, følelser og ensomhet som blir tatt opp vil være aktuell og nyttig lesing for mange uansett livsform.

Bokas andre del tar for seg kirkens holdning til det enslige liv og presenterer teologi som har vært gjeldende og som har preget kirkens forkynnelse og veiledning i forhold til enslig livsform. Forfatteren gjennomgår stoff om tema fra kjent teologisk litteratur. Synet på den enslige er sammensatt og flerfoldig og har endret seg noe gjennom tidene, men litteraturen avspeiler at motsetningfylt bilde og et dobbelt budskap som enslige har møtte fra kirkelig hold.

Boka tar også for seg hva Bibelen sier om det enslige liv. De teologiske og sjelesørgeriske utfordringer som forfatteren drøfter i boka siste del må være uvurderlig lesing for alle som driver med undervisning, veiledning og forkynnelse innen kristen sammenheng.

Her finnes mye stoff til sjelesørgeriske utfordringer og refleksjoner omkring den ensliges livsform. Karen Sidsel Solberg har gitt et meget verdifullt bidrag som utfordrer til å ta menneskets tros og livserfaringer på alvor og til å fornye våre fellesskapsformer.

Tittel: Da tiden var moden

Forfatter: Olga Handeland

Forlag: Lunde Forlag, 2002

Anmelder: Per Helge Myren

Olga Handeland reiste til Etiopia i 1952. Ho fekk først eit opphald på 3½ år på Keiserinnens Industriskole i Addis Abeba. I 1956 kom ho til Hagere Selam i Sidamo. Heilt til ho reiste heim for godt, 29 år seinare, fekk ho arbeidet sitt i Sidamo. Mesteparten av tida var ho nettopp på Hagere Selam, men ho arbeidde òg kortare periodar i Bansa og Dilla. Når Olga no har gitt ut ei bok om møtet sitt med Sidamo, skriv ho om eit område og eit folk som ho kjenner svært godt.

I boka si lèt ho oss få møte folket som ho har vorte så glad i. Ho skriv om naturen i Sidamo, om kultur og skikkar, om maten som folket åt, og som dei serverte når Olga kom på besøk. Ho fortel mykje om møtet mellom heidenskap og kristendom. Vekkinga hadde gripe bygder som låg eit stykke frå den nye stasjonen som vart bygd, men i området rundt misjonsstasjonen stod heidenskapen sterkt. Særleg hadde trollmennene stor makt over folket. Satan kjem i sanning både som ein lysets engel og som ei brølande løve! Ja, i nokre tilfelle kjenner han òg framtida og fortel gjennom trollmennene om ting som seinare skal hende. Men også

trollmennene levde i trældom under Satan. Det er underleg å høyre vitnemålet frå nokre av trollmennene som blei kristne. Då vart trældomen bytta med fridom i Kristus.

Mest av alt lèt Olga oss få møte menneske ho møtte. Mange fekk oppleve at livet vart nytt i møte med Jesus. Men det er ikkje glansbilete ho viser oss:

”Åndskrigen som vi opplevde på Hagere Selam, særleg de første årene, er noe jeg aldri glemmer. Da evangeliet kom, måtte det bli kamp mellom det gamle og det nye. Det var nesten utrolig å være vitne til konfrontasjonen mellom lyset og mørket, mellom Gud og Satan. En del mennesker hadde tatt imot ordet om Jesus. De lærte å tro på Bibelens Gud, på hans allmakt og kjærlighet. Men selv der lysstripene fra evangeliet brøt igjennom og skapte nytt liv, syntes mørkets jerngrep så ofte å true de veike spirene.” (s 67)

Jenteskulen på Hagere Selam, skule- og kvinnearbeid vart Olga sine arbeidsoppgåver i nesten 30 år i Sidamo. Det er sjølv sagt at dette arbeidet får ein stor plass i boka hennar. Særleg er det herleg å få følgje henne på turar i distriktet. Det må ha vore fest å få besøk av Olga!

Dei siste ti åra Olga Handeland arbeidde i Etiopia, hadde revolusjonen endra landet. Dette vart ei hard tid for dei kristne. Styresmaktene fortalde at det ikkje fanst nokon Gud. Men strategien deira var meir å aktivisere dei kristne i offentleg arbeid, slik at dei ikkje hadde tid til Guds Ord og til møte med andre truande, enn å gå til open konfrontasjon. Olga lèt oss få møte ungdommar som fekk oppleve dette på kroppen. Nokre vart ståande. Andre fall. For meg er det denne delen av boka som grip sterkast.

Olga Handeland har gitt oss ei varm og god misjonsbok. Eg vonar at boka får mange lesarar! Men eg forstår ikkje kvifor ho gir oss boka på bokmål. Eg har neppe møtt eit menneske som er så rotekte nynorsk som Olga Handeland.

Tittel: Skatten og leirkaret. Sjelesørgeriske perspektiv på erfaringer i en misjonærs liv

Forfatter: Øyvind M. Eide

Forlag: MHS, Stavanger, 2002

Anmelder: Dagfinn Solheim

Denne boken bygger på god litteratur i sjelesorg samtidig som den forener dette i dialog med de erfaringer mange misjonærer har gjort. Forfatteren har vært sjelesørger og undervist i faget både i Etiopia og ved Misjonshøgskolen i Stavanger. I tillegg til personlige erfaringer bygger boken på en omfattende personalundersøkelse som ble gjennomført i 1998 av Marianne Skjortnes og Sigurd Haus. Omkring 380 misjonærer var med i undersøkelsen.

Mange misjonærer ser tilbake på en rik og god tjeneste. Likevel er misjonærhistorien også en fortelse av problematiske forhold, nederlag, vanskeligheter og frustrasjon. Vi får se at skatten er i leirkar. "Hva gjør erfaringene med oss? Reflekterer vi over dem og integrerer dem slik at vi blir mer modne som mennesker og kristne, eller lar vi dem ligge i bunnen av vår sjel, som

byrde og smerte?" Her ligger noe av utfordringen for sjelesorgen. Også misjonæren søker etter bekreftelse, klargjøring og forsoning. Boken vil være nytting for den enkelte misjonær. Den vil lede til en dypere selvforståelse. Også misjonens ledere vil ha stor nytte av denne boken.

Boken tar for seg rammevilkårene for misjonæren før og nå, både kulturelt, teologisk og sjelesørgerisk. I to kapitler får vi innsikt i forutsetningene for en troverdig og bærekraftig selvforståelse. Vi får se litt av de forventninger og krav som er der og som den enkelte har til seg selv. Misjonæren får hjelp til å krysse grenser ved å se på bibelske forbilder. Boken taler og så om fire bærebjelker i tjenesten. Vi får se at misjonærtjenesten har sin kilde og sitt motiv i relasjonen til Jesus. Vi får høre om hvordan en kan overleve og vokse i tjenesten. I siste instans blir svaret: "Devotion to the Lord".

Vanskene i misjonærlivet, frustrasjon, mening og psykisk helse blir også tatt opp i sin bredde. I et kapittel omtales et konfliktløsende fellesskap. Også misjonærbarna og debatten omkring dette blir tatt opp, likeså hjemkomst. Til slutt blir misjonærerfaringen satt inn i kirkens veiledingstradisjon. Evangeliet gir kampen mening, bekrefter vår verdighet, utløser vår handlingskraft og muliggjør en mer ressursorientert selvoppfatning.

Boken anbefales på det varmeste for misjonskandidater og misjonærer. Den vil også ha mye å gi til kristne i Norge.